

Χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Asociatia
PRO REFUGIU.org

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

CENTRE FOR
EUROPEAN
CONSTITUTIONAL
LAW
ΤΡΑΠΕΖΟΚΛΑΣΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΟΚΛΑΣΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

CILD

Italian Coalition
for Civil Liberties and Rights

vij
Dialektik

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕΣΩΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

2019

→ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Silvia Berbec, Πρόεδρος της Ένωσης Pro Refugiu, Μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου του Βουκουρεστίου, Ρουμανία

Miriana Ilcheva, Ανώτερος Αναλυτής του Προγράμματος Δικαίου, Κέντρο Μελέτης της Δημοκρατίας, Βουλγαρία

Δήμητρα Μαλανδράκη, Επιστημονικός Συνεργάτης, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα

Flaminia Delle Cese, Νομικός Υπεύθυνος και Υπεύθυνος Πολιτικής, του Ιταλικού Συνασπισμού Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Gennaro Santoro, Νομικός Σύμβουλος, του Ιταλικού Συνασπισμού Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων

Luiza Lupascu, εμπειρογνώμων σε θέματα καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, Verein für Internationale Jugendarbeit, Landesverein Württemberg e.V, Γερμανία

Naomi Anna Venzke, εμπειρογνώμων σε θέματα καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, Verein für Internationale Jugendarbeit, Landesverein Württemberg e.V, Γερμανία

Η παρούσα έκδοση εκπονήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενα της παρούσας έκδοσης υπάγονται στην αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων και σε καμία περίπτωση δεν δύνανται να θεωρηθούν ότι απηχούν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
Εργαλείο 1 Οδηγός αναφοράς – Οι επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων στους οικονομικούς τομείς και δυνατότητες συμμετοχής του επιχειρηματικού χώρου στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου	2
• Επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων στους οικονομικούς τομείς	3
• Δυνατότητες συμμετοχής του επιχειρηματικού κλάδου στην προσπάθεια αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων	6
Εργαλείο 2 Εγχειρίδιο εκπαίδευσης των υπαλλήλων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, την καταναγκαστική εργασία και την εργασιακή εκμετάλλευση	10
• Χαιρετισμός	10
• Συνεδρία Ελεύθερης Ανταλλαγής Ιδεών	11
• Λόγοι για τους οποίους οι Επιχειρήσεις και οι Εργαζόμενοι θα πρέπει να Εξετάσουν και να Λάβουν Σοβαρά Υπόψη Ζήτημα της Ανθρώπινης Εκμετάλλευσης και Εμπορίας	11
• Ορισμός της Εμπορίας Ανθρώπων, της Καταναγκαστικής Εργασίας και της Εργασιακής Εκμετάλλευσης	14
• Παράγοντες Κινδύνου	15
• Κατάλογος Δεικτών	18
• Μελέτη Περιπτώσεων σε Ομάδες	20
• Σημεία Επαφής Εντός και Εκτός της Εταιρείας	21
• Δημιουργία μίας Κουλτούρας Εταιρικής Υπευθυνότητας	22
• Συμπέρασμα	24
• Αξιολόγηση	25
• Γενικές Συστάσεις για την Υλοποίηση του Εκπαιδευτικού Προγράμματος	26
Εργαλείο 3 Κώδικας δεοντολογίας για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους	28
• Πεδίο εφαρμογής του κώδικα δεοντολογίας	28
• Δήλωση Πολιτικής για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους	30
• Δράσεις διερεύνησης και ελέγχου που πραγματοποιούνται από την επιχείρηση	32
• Συμμόρφωση των πελατών, των εργολάβων και των προμηθευτών	33
Εργαλείο 4 Διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τις επιχειρήσεις	34
• Σκοπός και πεδίο εφαρμογής	34
• Διεθνές νομικό πλαίσιο	36
• Τι είναι η δέουσα επιμέλεια	39
• Διαδικασίες δέουσας επιμέλειας	41
• Συνέπειες της (μη) εμπλοκής στην αλυσίδα εμπορίας ανθρώπων	44
• Συμπεράσματα	45
Εργαλείο 5 Μοντέλο εκπαιδευτικής παρουσίασης	47

• Τι είναι η εμπορία ανθρώπων; Για ποιους λόγους πρέπει να μελετήσουμε και να αντιμετωπίσουμε αυτό το φαινόμενο;	47
• Ποιες είναι οι πιο κοινές μορφές εμπορίας ανθρώπων;	47
• Πιθανότητες εμπλοκής και συνενοχής σε παραβάσεις που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων	47
• Ποιες ενέργειες μπορούν να αναλάβουν οι επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων;	48
• Για ποιον λόγο είναι απαραίτητη η εκπαίδευση των υπαλλήλων της εταιρείας;	49
• Παράγοντες που πυροδοτούν το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων	49
• Ποιες ενέργειες μπορεί να αναλάβει μία επιχείρηση με σκοπό να συμβάλει στην προσπάθεια καταπολέμησης και εξάλειψης της εμπορίας ανθρώπων;	49
• Ποιες ομάδες ανθρώπων μπορούν να καταστούν θύματα διακίνησης; Ποιοι διατρέχουν σημαντικό κίνδυνο;	50
• Πώς μπορεί ο υπάλληλος μιας επιχείρησης να εντοπίσει ένα θύμα;	50
• Τι μπορεί να κάνει ο υπάλληλος σε περίπτωση υποψίας ύπαρξης ενός περιστατικού εμπορίας ανθρώπων;	56

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν πρακτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του διακρατικού έργου Anti-trafficking stakeholders and economic sectors networking, cooperation to combat the business of human trafficking chain (NET-COMBAT-THB CHAIN) , το οποίο υλοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο συντονίζεται από την Ένωση Pro Refugiu της Ρουμανίας, σε συνεργασία με το Κέντρο για τη Μελέτη της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου της Ελλάδας, τον Ιταλικό Συνασπισμό Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων, την Ένωση Verein für Internationale Jugendarbeit e.V. Landesverein της Γερμανίας.

Το εγχειρίδιο παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για την υποστήριξη των οικονομικών τομέων στην προσπάθεια καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Οι παράνομοι διακινητές χρησιμοποιούν συχνά τους οικονομικούς τομείς, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Αναζητούν και αξιοποιούν το χαμηλότερο δυνατό κόστος για τις μεταφορές, δραστηριοποιούνται σε ιστοσελίδες προσέλκυσης προσωπικού και εύρεσης εργασίας, ξενοδοχειακές μονάδες και, εν γένει, στην τουριστική βιομηχανία, πραγματοποιούν πληρωμές μέσω ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και εμπλέκονται σε πολλές ακόμη παράνομες ενέργειες. Οι εγχώριες και διεθνείς εταιρείες και το σύνολο των υπαλλήλων τους πρέπει να είναι ενήμεροι για τις αρνητικές επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων και να καταβάλλουν τις απαραίτητες προσπάθειες προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους δεν παρέχονται δυνάμει συνθηκών ανθρωπίνης εκμετάλλευσης.

Είναι απαραίτητο οι οικονομικοί τομείς να επανεξετάσουν την πολιτική τους μετριάζοντας αποτελεσματικότερα τους κινδύνους σε μακροπρόθεσμη βάση και συμβάλλοντας κατά αυτόν τον τρόπο στην εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων, στο βέλτιστο δυνατό.

Οι επιχειρηματικοί τομείς μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, το εν λόγω ζήτημα δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς τα τελευταία χρόνια στην ημερήσια διάταξη των οικονομικών τομέων, γεγονός που πρέπει να αλλάξει, προκειμένου να εξαλειφθεί το φαινόμενο αυτό, το οποίο συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με μακροπρόθεσμες συνέπειες για τα θύματά του.

ΕΡΓΑΛΕΙΟ 1

Οδηγός αναφοράς – Οι επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων στους οικονομικούς τομείς και δυνατότητες συμμετοχής του επιχειρηματικού χώρου στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου

Η εμπορία ανθρώπων συνιστά αποτρόπαιο έγκλημα και κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων και της δημόσιας τάξης της κοινωνίας. Η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων έχει αποτελέσει αντικείμενο πολυάριθμων παγκόσμιων και ευρωπαϊκών προτύπων, συμπεριλαμβανομένου του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδίως Γυναικών και Παιδιών (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children), που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Πρωτόκολλο του Παλέρμο), τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και την Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της, και την αντικατάσταση της Απόφασης-Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Όσον αφορά τη διεθνή διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, τα κράτη συγκαταλέγονται στις κατηγορίες των χωρών προέλευσης, από τις οποίες προέρχονται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, των χωρών διέλευσης, μέσω των οποίων τα θύματα διέρχονται και μεταφέρονται και των χωρών προορισμού, όπου καταλήγουν αντικείμενο εκμετάλλευσης. Εντούτοις οι κατηγορίες αυτές σε μεγάλο βαθμό αλληλεπικαλύπτονται και οι περιπτώσεις πολλών κρατών απεικονίζουν συχνά την μεταβαλλόμενη και πολυεπίπεδη θέση τους στις οδούς διακίνησης και εμπορίας.

Παρά το γεγονός της ύπαρξης ενός θεσμικού πλαισίου, το οποίο διασφαλίζει την ποινικοποίηση διαφόρων μορφών εκμετάλλευσης, προβλέπει την εταιρική ποινική ευθύνη για συμμετοχή σε εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων και παρέχει υποστήριξη και προστασία στα θύματα, οι επιπτώσεις τέτοιων φαινομένων στους οικονομικούς τομείς και η δυνατότητα συμμετοχής των επιχειρήσεων στην προσπάθεια καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων εξακολουθούν να συνιστούν πτυχές ήσσονος σημασίας, σε αντίθεση με τα όσα προωθεί, μεταξύ άλλων, και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) σχετικά με την καταναγκαστική εργασία και τις εταιρικές σχέσεις για τη διευθέτηση του συγκεκριμένου πεδίου (βλέπε για παράδειγμα το Πρωτόκολλο του 2014 της Σύμβασης Καταναγκαστικής Εργασίας). Οι οικονομικοί φορείς απέχουν συχνά από προσπάθειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, θεωρώντας ότι πρόκειται για θέματα που άπτονται των αρχών επιβολής του νόμου, της δικαιοσύνης ή και άλλων ελεγκτικών φορέων και μηχανισμών. Επιπλέον, νόμιμες επιχειρήσεις εσφαλμένα πολλές φορές υποθέτουν ότι εφόσον ασκούν τις δραστηριότητες τους σύμφωνα με την εκάστοτε νομοθεσία, δεν διατρέχουν σε καμία περίπτωση τον κίνδυνο να εμπλακούν στις αλυσίδες προσφοράς και ζήτησης φαινομένων εμπορίας ανθρώπων. Εντούτοις, η πολυπλοκότητα που παρουσιάζει ο σύγχρονος επιχειρηματικός χώρος δημιουργεί ολοένα και περισσότερες έμμεσες διασυνδέσεις μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων αγγίζοντας τα πλέον απομακρυσμένα μέρη του κόσμου και ως εκ τούτου ακόμη και καθιερωμένοι οικονομικοί φορείς δύνανται να εμπλακούν

ακούσια και εν αγνοία πολλές φορές σε δίκτυα εκμετάλλευσης μέσω αλυσίδων υπεργολαβίας και εξωτερικών συνεργασιών.

Ο συγκεκριμένος οδηγός αναφοράς αναλύει τις διάφορες επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η εμπορία ανθρώπων στους οικονομικούς τομείς, καθώς και τον τρόπο και μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο επιχειρηματικός χώρος για την αντιμετώπιση αυτού του εγκληματικού φαινομένου. Βασισμένο σε μία ερευνητική έκθεση,¹ αφιερωμένη στην εμπορία ανθρώπων και τους οικονομικούς/επιχειρηματικούς κλάδους που δύνανται να εμπλακούν στην αλυσίδα προσφοράς και ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών, που προκύπτουν από συνθήκες εκμετάλλευσης θυμάτων, το παρόν εγχειρίδιο στηρίζεται και αντλεί επί των σημαντικότερων ευρημάτων της, προκειμένου να διαμορφώσει κατάλληλες προτάσεις πολιτικής και πρακτικές αναφορές για τις επιχειρήσεις, σχετικά με τους τρόπους αποφυγής καταστάσεων ενδεχόμενης, έμμεσης ή άμεσης, συμμετοχής σε εγκληματικά δίκτυα.

Επιπτώσεις της εμπορίας ανθρώπων στους οικονομικούς τομείς

Οικονομικοί και θεσμικοί παράγοντες και οι πλέον ευάλωτοι οικονομικοί τομείς

Οι οικονομικές δυσκολίες μίας χώρας αποτελούν συχνά καίριο παράγοντα, που ενισχύει την πιθανότητα οι πληθυσμοί της να καταστούν θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης και, αντίστοιχα, το ενδεχόμενο εμπλοκής των επιχειρήσεων σε αλυσίδες εμπορίας ανθρώπων.

Όσον αφορά τις χώρες προέλευσης, η γενικευμένη και αυξανόμενη ανεργία, η κοινωνική αστάθεια και οι προσδοκίες των ανθρώπων για μία καλύτερη οικονομική ζωή σε ένα πιο εύπορο κράτος, συνιστούν παράγοντες που ωθούν τα άτομα να υποκύψουν σε υποσχέσεις διακινητών και μεσαζόντων. Μέσα από ψεύτικες αγγελίες εργασίας, οι διακινητές επιχειρούν να δελεάσουν άτομα ευάλωτων κυρίως ομάδων, τα οποία εν τέλει καταλήγουν στη βιομηχανία του σεξ ή σε άλλους τομείς εργασίας όπου κυριαρχεί η «μαύρη εργασία» και όπου η πρόσβαση των αρχών είναι αρκετά δύσκολη. Οι τομείς αυτοί, συνήθως, αφορούν τον αγροτικό και κατασκευαστικό κλάδο της οικονομίας, όπου τα άτομα ζουν και εργάζονται σε επισφαλείς ή επικίνδυνες συνθήκες, χωρίς την απαραίτητη γνώση ή την ευκαιρία να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους και υπό καθεστώς συνεχούς απειλής, εκμετάλλευσης και κακομεταχείρισης. Άλλοι ευάλωτοι τομείς που αναφέρονται είναι, επίσης, ο ξενοδοχειακός κλάδος, ο κλάδος απασχόλησης οικιακών βοηθών, ο κλάδος των μεταφορών και διάφορες άλλες υπηρεσίες. Η ευαλωτότητα αυτών των οικονομικών κλάδων επιβεβαιώνεται επιπλέον και από αντίστοιχες μελέτες στις χώρες προορισμού, όπου συχνά εντοπίζονται εργαζόμενοι που βιώνουν καθεστώς εργασιακής εκμετάλλευσης στον χώρο της εστίασης, τον κατασκευαστικό, της γεωργίας, του καθαρισμού, εφοδιαστικών αλυσίδων και της απασχόλησης σε ιδιωτικά νοικοκυριά. Σύμφωνα με την EUROPOL, οι τομείς της γεωργίας, των κατασκευών, της βιομηχανίας τροφίμων, των υπηρεσιών, της κλωστοϋφαντουργίας και της οικιακής βοήθειας, των μεταφορών, των πλυντηρίων αυτοκινήτων, της διάθεσης

¹ Berbec, S., Stoisavlevici, L., Ilcheva, M., Mousmouti, M., Malandraki, D., Delle Cese, F., Santoro, G., Lupascu, L., Venzke, N. (2019), *Human trafficking and the economic/business sectors susceptible to be involved in the demand and supply chain of products and services resulting from victims' exploitation*

αποβλήτων, των μικρής κλίμακας εμπορικών εγκαταστάσεων, των επιχειρήσεων εστίασης, των γραφείων ευρέσεως εργασίας, των λιμένων και των ινστιτούτων μασάζ, θεωρούνται οι κύριοι τομείς που πλήττονται από την εργασιακή εκμετάλλευση. Επίσης, η EUROPOL αναφέρει πως η πλειοψηφία των περιπτώσεων πιθανών κρουσμάτων εργασιακής εκμετάλλευσης εντοπίζεται σε περιπτώσεις διακρατικής απασχόλησης – είτε μέσω της πρακτικής της απόσπασης σε μία θέση στο εξωτερικό είτε μέσω της εύρεσης εργασίας στο εξωτερικό με τη βοήθεια των γραφείων ευρέσεως εργασίας. Το στοιχείο που συνδέει τους τομείς αυτούς, σύμφωνα με τους ειδικούς, είναι ότι απαιτούν εργατικό δυναμικό με χαμηλού επιπέδου επαγγελματικές και γλωσσικές δεξιότητες, ενώ η πρόσβαση των εργαζομένων στις δομές υποστήριξης μπορεί να περιοριστεί σημαντικά και η πρόσβαση των αρχών στις εγκαταστάσεις εργασίας μπορεί να παρεμποδιστεί ουσιαστικά.

Αναφορικά με τις χώρες προορισμού, μια σειρά οικονομικών παραγόντων ενισχύουν τις συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης στις χώρες αυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αγροτικές εταιρείες, οι οποίες πολλές φορές για να διαθέσουν στην αγορά προϊόντα σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές, ελαχιστοποιούν τις δαπάνες τους, δυσχεραίνοντας ταυτόχρονα τις εργασιακές συνθήκες για τους εργαζομένους και ενισχύοντας την εκμετάλλευση. Επιπλέον, οι διακινητές φέρεται να αναζητούν γεωργικές επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται λίγο πριν την πτώχευση, με σκοπό να τους προσφέρουν φθηνή και μαύρη εργασία.

Πέραν του αγροτικού κλάδου, γενικότερα η πίεση για μείωση του κόστους αναφέρεται συχνά και ως η αφορμή για ορισμένους υπεργολάβους να παρακρατούν τους μισθούς των εργαζομένων τους ή να αγνοούν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ενώ, ο κατάλληλος έλεγχος από τους κύριους εργολάβους θα συνεπαγόταν υπερβολικά μεγάλο κόστος και προσπάθεια.

Στο δημόσιο τομέα, οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων έμμεσα μπορεί να συμβάλλουν στην ενίσχυση της εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς βασικό κριτήριο επιλογής αναδόχου αποτελεί η χαμηλότερη οικονομική προσφορά.

Παρόλα αυτά έχουν σημειωθεί σημαντικές προσπάθειες, όπως για παράδειγμα, στην Ελλάδα, για τη ρύθμιση της εργασιακής κατάστασης των εποχικών υπαλλήλων, καθορίζοντας μέγιστες ποσοστώσεις για εποχική απασχόληση και/ή παρέχοντας προσωρινές άδειες στους εργαζόμενους, οι οποίες, όμως, ενδέχεται να αποδειχθούν ανεπαρκείς στην προσπάθεια περιορισμού της αυξανόμενης ζήτησης. Επιπλέον, ειδικά θεσπισμένα μέτρα στην Ιταλία έχουν συμπεριλάβει την οργάνωση δωρεάν μεταφοράς των υπαλλήλων αγροτικών επιχειρήσεων στον χώρο εργασίας τους, την υλοποίηση πιλοτικών έργων για την προσωρινή χρήση κρατικών ακινήτων για την υποδοχή των εποχιακών εργαζομένων, την εγκαθίδρυση σημείων πληροφόρησης για την παροχή υπηρεσιών στέγασης και την προώθηση μαθημάτων γλώσσας και επαγγελματικής κατάρτισης. Εντούτοις τα αποτελέσματά τους δεν έχουν, ακόμη, αξιολογηθεί εις βάθος.

Ο ρόλος των γραφείων ευρέσεως εργασίας

Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού υπογραμμίζουν το ρόλο που διαδραματίζουν τα γραφεία ευρέσεως εργασίας στη διευκόλυνση της μεταφοράς εργαζομένων (προς εκμετάλλευση) στο εξωτερικό. Στην πραγματικότητα, τα γραφεία αυτά συμβάλλουν καθοριστικά στη διευκόλυνση της μεταφοράς των θυμάτων, ή στην έκδοση (ψεύτικων) εγγράφων τους. Παρόλο που έχουν γίνει

προσπάθειες για τη θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών αδειοδότησης για τέτοιου είδους γραφεία όπως και για τη σύσταση αντίστοιχων δημόσιων μητρώων, εντούτοις οι ενέργειες αυτές δεν έχουν μέχρι και σήμερα αναστείλει ή αποτρέψει τις παράνομες δραστηριότητες. Τα συγκεκριμένα γραφεία προβάλλονται ως απαραίτητοι ενδιαμέσοι φορείς μεταξύ των ανέργων και του οργανισμού ή της εταιρείας που παρέχει τη θέση εργασίας (υπό καθεστώς εκμετάλλευσης), καλύπτοντας κυρίως θέσεις εποχιακής απασχόλησης, όπου τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι ενδέχεται να μην μιλούν την ίδια γλώσσα. Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να βασιστούν σε τέτοιου είδους γραφεία, καθώς ούτε εξοικειωμένοι είναι με το νομικό πλαίσιο της χώρας προορισμού ούτε και γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας προορισμού. Τα έξοδα που επιβάλλονται από τα γραφεία αυτά στους αναζητούντες εργασία, που αφορούν κυρίως τα έξοδα ταξιδιού, έκδοσης και θεώρησης βίζας και τα οποία ενδέχεται να επιβαρύνονται με επιπλέον τόκους, θέτουν τα θύματα σε ακόμα πιο ευάλωτη θέση.

Έναν ιδιαίτερο τύπο (παράνομης) μεσιτείας εργασίας συνιστούν και οι *caporali* (εταιρείες πρόσληψης υπαλλήλων ημερήσιας απασχόλησης) της Ιταλίας, οργανισμοί οι οποίοι θεωρείται ότι εμπλέκονται στενά με την τοποθέτηση εργαζομένων σε απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας.

Ωστόσο, στον αντίποδα των ανωτέρω υπάρχουν και θετικά παραδείγματα σε ορισμένες χώρες, όπου τα γραφεία ευρέσεως εργασίας αξιοποιούνται ως δίαυλοι προσέγγισης και ενημέρωσης των επιχειρήσεων σχετικά με τους κινδύνους εμπλοκής τους σε δίκτυα εκμετάλλευσης. Εντούτοις τέτοιες περιπτώσεις εξακολουθούν να σπανίζουν.

Υπεργολαβία και απόσπαση εργαζομένων

Η σύγχρονη πολυπλοκότητα που παρουσιάζουν οι οικονομικές δραστηριότητες σε διακρατικό επίπεδο, πολλές φορές απαιτεί την ανάθεση υπεργολαβιών και την απόσπαση εργαζομένων. Κάτι τέτοιο δύναται να μετατρέψει νόμιμες επιχειρηματικές δομές σε κρίκους των αλυσίδων εμπορίας ανθρώπων.

Η υπεργολαβία θεωρείται ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην «απόκρυψη του ίχνους» της εκμετάλλευσης, ενώ παρακωλύει τις αρχές στην προσπάθειά τους να αποκαλύψουν τα δίκτυα εκμετάλλευσης. Μέσω των αλυσίδων υπεργολαβίας, που δεν θέτουν περιορισμούς στον αριθμό των εμπλεκόμενων παραγόντων, οι ευθύνες αποκρύπτονται και οι ερευνητικές αρχές περιορίζονται στον εντοπισμό του τελευταίου μόνο κρίκου της αλυσίδας υπεργολαβίας, ο οποίος συνιστά μια εύκολα αντικαταστάσιμη οντότητα ή ακόμη και μια απρόσωπη εταιρεία.

Ένας ακόμη τρόπος αποφυγής των εργασιακών απαιτήσεων συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης είναι η απόσπαση εργαζομένων. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα απόκρυψης του καθεστώτος απασχόλησης των εργαζομένων, δυνάμει πλασματικής δήλωσης αυτό-απασχόλησης ή κατάρτισης διαφόρων συμβάσεων έργων και υπηρεσιών, με σκοπό την άρνηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την αποφυγή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Ο αντίκτυπος του Διαδικτύου και των τεχνολογιών κινητής επικοινωνίας

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η πρόσβαση στο Διαδίκτυο φαίνεται πως έχουν διευκολύνει τη δραστηριότητα των παράνομων διακινητών, οι οποίοι αξιοποιούν, πλέον, τη δυνατότητα διαφημίσεων και προσφορών θέσεων εργασίας μέσω διαδικτύου, καθώς και

ιστοτόπους που προωθούν διάφορους τύπους υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και σεξουαλικής φύσεως. Οι ποικίλες εφαρμογές διαδικτύου και κινητής επικοινωνίας φέρεται να διευκολύνουν, σε μεγάλο βαθμό, τη διαδικασία πρόσληψης, επιτρέποντας στους διακινητές να έχουν εύκολη πρόσβαση σε δυνητικά θύματα, ανεξάρτητα από την τοποθεσία τους, και να επικοινωνούν εύκολα και με μικρότερο κόστος, τόσο με τα ίδια τα θύματα, όσο και μεταξύ τους. Ο ψηφιακός χώρος επιτρέπει, επίσης, στους διακινητές να προσαρμόζουν κατάλληλα τα μηνύματά τους, ώστε να επηρεάζουν καλύτερα και να απευθύνονται πιο στοχευμένα στους ευάλωτους πληθυσμούς, που συνήθως δεν έχουν εμπειρία διαβίωσης ή εργασίας σε άλλη χώρα. Το Διαδίκτυο επιτρέπει τη συγκάλυψη των προσφορών από ιδιώτες και την προβολή τους ως προσφορές εργασίας από επιχειρήσεις, καθώς και την ανάμειξη απολύτως πλασματικών προσφορών θέσεων εργασίας με γνήσιες αγγελίες, πίσω από τις οποίες ενεργούν οι διακινητές. Έτσι, οι πάροχοι ψηφιακών υπηρεσιών ενδέχεται, εν αγνοία τους, να εμπλακούν σε ένα περιβάλλον διευκόλυνσης της εμπορίας ανθρώπων, ενώ τα καθήκοντα και η ευθύνη, όσον αφορά τον κατάλληλο έλεγχο του περιεχομένου των διαφημίσεων, παραμένουν, σε μεγάλο βαθμό, ασαφή.

Δυνατότητες συμμετοχής του επιχειρηματικού χώρου στην προσπάθεια αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων

Ενίσχυση των διαύλων παροχής πληροφοριών στις επιχειρήσεις και τους πολίτες

Αμφότεροι οι επαγγελματίες και οι ακαδημαϊκοί μελετητές παραθέτουν την ενίσχυση και την διάδοση των πληροφοριών, τόσο για τους πολίτες, όσο και για τις επιχειρήσεις, ως την πρωταρχική και πλέον καίρια οδό εμπλοκής των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον αγώνα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις επιπτώσεις της στους οικονομικούς τομείς.

Οι ιστότοποι των διαφόρων ιδρυμάτων, οι πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς και τους κινδύνους που ενέχονται στις διαδικασίες πρόσληψης ή οι ενημερωτικές εκστρατείες περιορισμένης διάρκειας, ενδέχεται να μην επαρκούν για την επίτευξη πλήρους δέσμευσης και ουσιαστικής συμμετοχής στο καίριο αυτό ζήτημα. Συνίσταται, επιπλέον, η κατάλληλη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις ορθές και νόμιμες διαδικασίες απασχόλησης, τις συμβάσεις, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, ενώ οι επιχειρήσεις πρέπει να παροτρύνονται να επιδεικνύουν μηδενική ανοχή απέναντι στην παράνομη απασχόληση.

Οι εταιρείες πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένες και καλώς τεκμηριωμένες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τα μέσα και τους τρόπους παρακολούθησης και πρόληψης των σχετικών κενών και των ελλείψεων στις εταιρικές πολιτικές, τόσο στις δικές τους εγκαταστάσεις, όσο και στις αλυσίδες ζήτησης και εφοδιασμού στις οποίες συμμετέχουν. Όσον αφορά τους υπεργολάβους, συνιστάται η θέσπιση συμβατικών υποχρεώσεων και η επίβλεψη της εφαρμογής των ελάχιστων προτύπων εργασιακής απασχόλησης.

Οι σύμβουλοι του EURES, οι σύμβουλοι εργατικού δυναμικού, οι υπηρεσίες εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης, τόσο εντός των συνόρων της χώρας, όσο και στις διπλωματικές και προξενικές αντιπροσωπείες στο εξωτερικό, έχουν αποδειχθεί χρήσιμοι δίαυλοι ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους κατά την

εργασιακή τους απασχόληση εκτός των ορίων του κράτους καταγωγής τους, ενώ παράλληλα παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες διαμεσολάβησης. Τα Εμπορικά Επιμελητήρια και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργοδοτών οφείλουν να συμμετέχουν ενεργά σε αυτές τις προσπάθειες ενημέρωσης, και θα πρέπει να συμβουλευούνται εξίσου, τόσο τους ημεδαπούς, όσο και τους αλλοδαπούς πολίτες σχετικά με τις νόμιμες εργασιακές σχέσεις και τους τρόπους προστασίας και υπεράσπισης των εργαζομένων ενάντια στην εκμετάλλευση.

Προγράμματα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης μεταξύ των οικονομικών φορέων

Επιπλέον της θέσπισης προγραμμάτων και διαύλων παροχής πληροφοριών, ιδιαίτερα ενδεδειγμένα κρίνονται και τα προγράμματα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης μεταξύ των οικονομικών φορέων. Κατά τον τρόπο αυτό, οι εκπρόσωποι των εταιρειών θα εμβαθύνουν τη γνώση τους σχετικά με το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και θα είναι σε θέση να διακρίνουν την (εν δυνάμει) εμπλοκή τους σε αυτό, παρόλο που οι αλυσίδες ζήτησης και εφοδιασμού είναι δύσκολο να ελεγχθούν επαρκώς. Ως εκ τούτου, θα προαχθεί η περαιτέρω ευαισθητοποίησή τους επί του θέματος, αλλά και η βέλτιστη συνεργασία τους με θεσμικούς και μη θεσμικούς παράγοντες, καθώς θα είναι σε θέση να υποβάλλουν απαραίτητες αναφορές και να συμβάλλουν στη διερεύνηση περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων.

Οι ομάδες-στόχοι που κρίνεται απαραίτητο να καταρτιστούν κατάλληλα επί του θέματος συμπεριλαμβάνουν το διοικητικό τμήμα, το προσωπικό που έχει άμεση επαφή με τους πελάτες, τα συμβούλια των υπαλλήλων, τα νομικά τμήματα και τα τμήματα συμμόρφωσης, τους διευθυντές των τμημάτων ανθρώπινου δυναμικού. Τα προγράμματα κατάρτισης θα μπορούσαν να διεξαχθούν υπό την καθοδήγηση εμπειρογνομώνων του θέματος ή/και συνδικάτων, και να καλύπτουν, μεταξύ άλλων, την αναγνώριση ενδεικτικών παραγόντων δραστηριοποίησης δικτύου εμπορίας ανθρώπων σε διάφορα πλαίσια, καθώς και να περιλαμβάνουν πραγματικά παραδείγματα και επιδικασμένες δικαστικές υποθέσεις. Οι ενέργειες ευαισθητοποίησης θα μπορούσαν, επίσης, να περιλαμβάνουν την παρουσίαση παραδειγμάτων επιχειρήσεων που έχουν με επιτυχία θεσπίσει και θέσει σε εφαρμογή βιώσιμες εσωτερικές δομές κατά της εκμετάλλευσης, χωρίς να μειώσουν το οικονομικό τους κέρδος, προάγοντας, έτσι, το μήνυμα ότι μακροπρόθεσμα η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και η οικονομική επιτυχία δεν συνιστούν αλληλοαποκλειόμενους παράγοντες. Τέτοιου τύπου σεμινάρια θα πρέπει να εντάσσονται σε ήδη υπάρχουσες εκπαιδευτικές ενότητες και σεμινάρια διαχείρισης, προκειμένου να παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης και εφαρμογής τους από τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ειδικά προγράμματα κατάρτισης που εξετάζουν διάφορους ευπαθείς τομείς, όπως ο κατασκευαστικός και ο γεωργικός κλάδος.

Επιμέλεια στις αλυσίδες εφοδιασμού

Απαιτείται ειδική επιμέλεια από τους οικονομικούς φορείς, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα προϊόντα τους δεν διακινούνται και λαμβάνονται μέσω δικτύων εκμετάλλευσης ή σε περίπτωση εντοπισμού μίας τέτοιας συνθήκης ότι ενημερώνονται άμεσα και κατάλληλα και συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές. Συνιστώνται τακτικοί έλεγχοι σε όλα τα στάδια των αλυσίδων εφοδιασμού, με εστίαση στον εντοπισμό περιστατικών ή υποψιών παράνομης διακίνησης εργατικού δυναμικού. Η εφαρμογή αποτελεσματικών δράσεων επιμέλειας κατά τη χρήση αλυσίδων εφοδιασμού θα πρέπει να εντάσσεται, μεταξύ άλλων, στους κανόνες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και επιχειρηματικής δεοντολογίας των επιχειρήσεων.

Οι εταιρείες θα μπορούσαν, μάλιστα, να βελτιστοποιήσουν και να συντονίσουν τις προσπάθειές τους κατά της εργασιακής εκμετάλλευσης εντάσσοντάς τις σε γενικά συστήματα διαχείρισης κατά της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με τα ακόλουθα στοιχεία:

α. **Συμμόρφωση:** γνώση και συμμόρφωση με την εθνική και διεθνή νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων·

β. **Ολιστική προσέγγιση:** γνώση και ανάλυση όλων των στοιχείων του σύνθετου φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων· των κινδύνων εκμετάλλευσης εντός των αλυσίδων εφοδιασμού των εταιρειών· της πιθανής χρήσης προϊόντων, εγκαταστάσεων και υπηρεσιών από παράνομους διακινητές·

γ. **Σαφείς κατευθυντήριες γραμμές πρόσληψης:** οι προσλήψεις είτε αυτές πραγματοποιούνται άμεσα είτε μέσω τρίτων φορέων πρέπει να βασίζονται σε σαφείς κατευθυντήριες οδηγίες·

δ. **Εκπαίδευση του προσωπικού που απασχολείται στον αντίστοιχο οικονομικό τομέα:** εκπαιδευτικές συνεδρίες θα πρέπει να οργανώνονται σε συνεργασία με κυβερνητικούς οργανισμούς που διαθέτουν την απαραίτητη ειδικευση στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Συνιστάται, επιπροσθέτως, η πιστοποίηση των προϊόντων που πληρούν τα θεσπισμένα ανώτερα πρότυπα εργασιακής απασχόλησης, καθώς και η συνεχής ανεξάρτητη εποπτεία των διαδικασιών παραγωγής. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό και με άλλες πρωτοβουλίες δεοντολογικής εκπαίδευσης, θα μπορούσαν να αποτελέσουν κίνητρο για τις επιχειρήσεις να τηρούν πλήρως τους ισχύοντες κανονισμούς, παράλληλα με, και χωρίς να παρακωλύουν την αποτελεσματική και επικερδή προώθησή τους στην αγορά.

Δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων για την αντιμετώπιση της εργασιακής εκμετάλλευσης

Επιπλέον των ανωτέρω βημάτων, οι ειδικοί υποστηρίζουν την ανάγκη δημιουργίας ισχυρών εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και των επιπρόσθετων, δυνητικά εμπλεκόμενων, εταίρων, όπως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι επιχειρήσεις, ιδίως στους τουριστικούς, κατασκευαστικούς και αγροτικούς τομείς, οι οποίοι παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαλωτότητα εμπλοκής στις αλυσίδες εμπορίας ανθρώπων. Τέτοιου τύπου συνεργασίες μπορούν να παρέχουν τις βάσεις και τα κατάλληλα εργαλεία, ώστε να οδηγήσουν στην ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών δράσης σε περιπτώσεις εργασιακής εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων μέτρων για κάθε επιχειρηματικό τομέα. Η παρότρυνση και η υποστήριξη δημιουργίας τέτοιων εταιρικών συνεργασιών θα πρέπει να αποτελεί υποχρέωση προληπτικής δράσης του κράτους.

Οι εταιρικές, αυτές, συνεργασίες θα πρέπει, τελικά, να οδηγήσουν σε μια κρατική κεντρική υποδομή κατά της εμπορίας ανθρώπων. Η υποδομή αυτή αναμένεται να συγκεντρώσει όλα τα προσωρινά μέτρα βάσει σχεδίων και να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των φορέων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και των επιχειρήσεων σε κάθε χώρα.

Ο ρόλος του Διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο ρόλος του Διαδικτύου και των κινητών τεχνολογιών επικοινωνίας στο φαινόμενο της εκμετάλλευσης είναι καίριας σημασίας, όπως ακριβώς και ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν στην καταπολέμησή του. Το Διαδίκτυο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την προστασία ενάντια στις διαδικτυακές προσλήψεις και οι αρχές κατά της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να βρίσκονται σε συνεχή επαφή και συνεργασία με τους φορείς παροχής υπηρεσιών Διαδικτύου, με τους διαχειριστές των κοινωνικών μέσων δικτύωσης και ενημέρωσης, κ.λπ.

Οι διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη διάδοση πληροφοριών που αφορούν νόμιμες ευκαιρίες απασχόλησης, καθώς και να παρέχουν προειδοποιήσεις σχετικά με εικονικές προσφορές θέσεων εργασίας. Υπό το πρίσμα αυτό, τα ηλεκτρονικά εργαλεία πληροφόρησης των θεσμικών οργάνων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο.

Οι ιστότοποι που φιλοξενούν ή προβάλλουν διαφημίσεις θέσεων εργασίας θα πρέπει να ενθαρρύνουν και να προωθούν την παροχή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, καθώς και τους απαραίτητους συνδέσμους που παραπέμπουν σε οργανισμούς επιθεώρησης εργασίας και άλλες υπηρεσίες αρωγής. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων στα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης και δικτύωσης θα πρέπει, επίσης, να ενισχυθεί.

Ενίσχυση της αυτορρύθμισης των επιχειρήσεων και της συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές

Δυνάμει των κωδίκων δεοντολογίας, οι επιχειρήσεις, ιδίως στις χώρες προορισμού, θα πρέπει να υποχρεούνται να συνάπτουν συμφωνίες, βάσει των οποίων θα δεσμεύονται να μην προσλαμβάνουν και απασχολούν θύματα εμπορίας ανθρώπων και να μην συνεργάζονται με προμηθευτές που είναι ύποπτοι για χρήση υπηρεσιών εκμετάλλευσης και διακίνησης θυμάτων. Οι εν λόγω συμφωνίες πρέπει, επίσης, να επιβάλλουν ρητά την επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές σε περίπτωση υποψίας δραστηριοποίησης δικτύου εμπορίας και διακίνησης εργατικού δυναμικού. Η στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου, των οργανισμών επιθεώρησης εργασίας και, στην περίπτωση των αποσπασμένων εργαζομένων, των φορολογικών αρχών, θα πρέπει να συνεχιστεί και να ενισχυθεί, ενώ θα μπορούσαν, επίσης, να αναπτυχθούν κατευθυντήριες γραμμές δράσης για τις εταιρείες που διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο εμπλοκής στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων.

Διεθνής συνεργασία και επανένταξη των θυμάτων στην αγορά εργασίας

Η εμπειρική γνώση θα πρέπει να διαμοιράζεται μεταξύ των εκπροσώπων των διαφόρων Κρατών-Μελών και νέες στρατηγικές για την επανένταξη των θυμάτων θα πρέπει, παράλληλα, να σχεδιάζονται και να θεσπίζονται. Οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να περικλείουν απλούστερες διαδικασίες απασχόλησης, καθώς και φορείς και δράσεις υποστήριξης της επανένταξης των θυμάτων στην αγορά εργασίας. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν στη διαδικασία επανένταξης των θυμάτων στην αγορά εργασίας και να ενισχύσουν μέσω, τόσο των οργανώσεών τους, όσο και ατομικά, τη βελτίωση των δεξιοτήτων και του καθεστώτος εργασιακής τους απασχόλησης, μέσω νόμιμων επιχειρηματικών δομών.

➔ ΕΡΓΑΛΕΙΟ 2

Εγχειρίδιο εκπαίδευσης των υπαλλήλων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, την καταναγκαστική εργασία και την εργασιακή εκμετάλλευση

Η καταπολέμηση του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης ξεκινά με την προσπάθεια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Το παρόν εγχειρίδιο εκπαιδευτή απευθύνεται σε διευθυντικά στελέχη και επικεφαλής τμημάτων, αποσκοπώντας στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης μεταξύ των μελών της εταιρείας τους. Αποτελεί τη βάση για την κατάρτιση των εργαζομένων που δεν διαθέτουν προηγούμενη γνώση επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

Το εγχειρίδιο εκπαιδευτή περιλαμβάνει διαφορετικές ενότητες που βασίζονται προοδευτικά ή μία στην άλλη, επεκτείνοντας σταδιακά το εκπαιδευτικό πλαίσιο. Η εκπαίδευση ξεκινά με μια συνεδρία ελεύθερης ανταλλαγής ιδεών, στα πορίσματα της οποίας μπορούν οι συμμετέχοντες να ανατρέξουν και κατά τη διάρκεια μεταγενέστερων εκπαιδευτικών εννοιών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται επιχειρήματα που ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να λάβουν σοβαρά υπόψη το αντικείμενο μελέτης του προγράμματος. Ακολούθως, παρέχεται ένας σαφής ορισμός του εγκλήματος της εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης, ο οποίος, σε ένα μεταγενέστερο βήμα του προγράμματος, ενσωματώνεται και παρουσιάζεται στα πλαίσια των τομέων αυξημένης επικινδυνότητας. Αμέσως μετά, παρουσιάζονται συγκεκριμένοι, σαφείς δείκτες για τον εντοπισμό θυμάτων και καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων. Η γνώση και αναγνώριση των δεικτών αυτών συνιστά ουσιαστική προϋπόθεση για την κατάλληλη και αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι νέες γνώσεις και πληροφορίες που έλαβαν οι συμμετέχοντες μπορούν να εφαρμοστούν κατά τη μελέτη ενός παραδείγματος περίπτωσης που θα εισαχθεί στην ακόλουθη ενότητα. Κατόπιν, θα προταθούν και θα παρουσιαστούν τρόποι με τους οποίους οι επιχειρήσεις μπορούν να χειριστούν και να αντιμετωπίσουν το συγκεκριμένο φαινόμενο. Τέλος, παρέχονται συστάσεις για την αξιολόγηση και την πρακτική εφαρμογή των επιμέρους στοιχείων του εκπαιδευτικού προγράμματος.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Ο εκπαιδευτής ξεκινά απευθύνοντας χαιρετισμό καλωσορίσματος στους συμμετέχοντες και παρουσιάζει συνοπτικά τη δομή του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αφού συστηθούν με τη σειρά τους και οι συμμετέχοντες, ο εκπαιδευτής περιγράφει αναλυτικά την ημερήσια διάταξη του εργαστηρίου. Συνιστάται, επίσης, να απευθύνει έναν σύντομο χαιρετισμό και ο διευθυντής ή επικεφαλής του προγράμματος, ώστε να δώσει τον τόνο της εκπαιδευτικής συνεδρίας και κατά τον τρόπο αυτό να επισημάνει πως η διοίκηση

αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη σοβαρότητα το συγκεκριμένο ζήτημα. Η πρακτική αυτή θα λειτουργήσει ευεργετικά, ενισχύοντας το κίνητρο των συμμετεχόντων υπαλλήλων.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΙΔΕΩΝ

Στόχος

Στόχος της συνεδρίας ελεύθερης ανταλλαγής ιδεών είναι η διενέργεια μίας πρώτης αναγνωριστικής επισκόπησης του επιπέδου γνώσεων των συμμετεχόντων, όσον αφορά τον τομέα της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Η διαδικασία αυτή θα βοηθήσει τον εκπαιδευτή να αξιολογήσει τις γνώσεις των συμμετεχόντων. Επιπλέον, οι ερωτήσεις που θα τεθούν κατά τη διάρκεια της συνεδρίας μπορούν να παρέχουν μια πρώτη εντύπωση σχετικά με την προθυμία των συμμετεχόντων να συμμετάσχουν, να συζητήσουν και να εκπαιδευτούν επί του θέματος. Επιπροσθέτως, αυτό είναι και το κατάλληλο στάδιο, ώστε να διαπιστωθεί η ύπαρξη διαφορετικών απόψεων σχετικά με το υπό εξέταση ζήτημα.

Περιγραφή και Μέθοδοι

Ο εκπαιδευτής εισάγει το θέμα που θα απασχολήσει τη συνεδρία ελεύθερης ανταλλαγής ιδεών με την καθοδήγηση πρότυπων ερωτήσεων. Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν ανοιχτά τις ιδέες και τις απόψεις τους. Ενδεικτικά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τι πιστεύετε ότι είναι η εμπορία ανθρώπων; Τι είναι η εργασιακή εκμετάλλευση;
- Με ποιους τρόπους και για ποιους λόγους μπορεί, κατά τη γνώμη σας, ένα άτομο να καταλήξει σε μια τέτοια κατάσταση;
- Ποιος επηρεάζεται, κατά κύριο λόγο, από την ύπαρξη μίας τέτοιας συνθήκης εκμετάλλευσης;
- Πώς θα ενεργούσατε εάν παρατηρούσατε μια τέτοια κατάσταση εντός του πλαισίου της εταιρείας σας, των προμηθευτών ή των υπεργολάβων;

ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΛΑΒΟΥΝ ΣΟΒΑΡΑ ΥΠΟΨΗ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Στόχος

Τα ακόλουθα επιχειρήματα υπογραμμίζουν τους λόγους για τους οποίους αυτή η εκπαίδευση και η δράση ευαισθητοποίησης είναι υψίστης σημασίας, ιδίως στο πλαίσιο των επιχειρήσεων και των προμηθευτών τους. Το στάδιο αυτό προάγει την ανάπτυξη και την εφαρμογή της πολιτικής και της περιγραφής αποστολής της εταιρείας. Επιπλέον, έναν ακόμη

στόχο αποτελεί και η αποτροπή ενίσχυσης μίας κουλτούρας ανοχής και μίας κοινωνίας ανθρώπων που εθελουφλούν μπροστά στο καθεστώς εκμετάλλευσης.

Περιγραφή

Μακροπρόθεσμο κέρδος

Ορισμένες επιχειρήσεις επιτυγχάνουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα κάνοντας χρήση παράνομων μέσων, όπως η εμπορία ανθρώπων και η εργασιακή εκμετάλλευση. Τέτοιου τύπου τακτικές διαστρεβλώνουν τον νόμιμο ανταγωνισμό και βλάπτουν τις σοβαρές επιχειρήσεις. Ωστόσο, παρόμοιας φύσης ενέργειες εντοπίζονται ακόμη και εντός της λειτουργίας σοβαρών και κατά τα άλλα νομοταγών επιχειρήσεων, στα πλαίσια των προμηθευτών, των επιχειρηματικών εταιρών ή των υπεργολάβων με τους οποίους συνεργάζονται. Καταλήγουν, συνεπώς, να συμβάλλουν στη στρέβλωση του ανταγωνισμού και να θέτουν σε μία αθέμιτη, μειονεκτική θέση τις επιχειρήσεις που λειτουργούν ορθά και με διαφάνεια.

Εντούτοις, ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός οικονομικών παραγόντων φαίνεται, σταδιακά, να αντιλαμβάνεται ότι οι περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και εκμετάλλευσης εργασίας αποτελούν αρνητικό δείκτη για την επίτευξη μακροπρόθεσμου κέρδους. Οι εν λόγω εταιρείες προχωρούν στην ανάπτυξη εσωτερικών δομών και εργαλείων που επιτρέπουν την κατάλληλη και έγκαιρη αντίδραση εν όψη τέτοιων καταστάσεων, καθώς και την πρόληψή τους. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων τα αποτελέσματα της πρακτικής προστασίας και πρόληψης εναντίων καταστάσεων εκμετάλλευσης γίνονται γρήγορα αντιληπτά, καθώς συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, είναι εξαιρετικά σημαντικό να συμπεριληφθούν και οι υπεργολάβοι, οι οποίοι θα πρέπει να ελέγχονται λεπτομερώς και εκ των προτέρων. Ένας αυξανόμενος αριθμός επενδυτών απαιτεί, όχι μόνο τη μεγιστοποίηση του κέρδους, αλλά και την κοινωνική, πολιτιστική και οικολογική βιωσιμότητα.

Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα

Οι εταιρείες που παρέχουν δίκαιες συνθήκες εργασίας δεν αποτελούν μόνο ελκυστικούς εργοδότες, αλλά μπορούν, επίσης, να διακριθούν από τους ανταγωνιστές τους στην αγορά και, συνεπώς, να επιτύχουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην πώληση των αγαθών ή των υπηρεσιών τους. Ως εκ τούτου, αυξάνεται η ανταγωνιστικότητά τους, οδηγώντας σε μακροπρόθεσμο κέρδος. Ολοένα και περισσότεροι καταναλωτές απαιτούν κατάλληλα, ανθρώπινα πρότυπα εργασίας, και είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν υψηλότερο αντίτιμο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση μίας νόμιμης και διαφανούς πρακτικής. Αναφορές και καταγγελίες, που αφορούν εταιρικές πρακτικές που παραπέμπουν σε συνθήκες δουλείας, θα οδηγήσουν, αναπόφευκτα, σε μεταστροφή της αγοραστικής συμπεριφοράς πολλών καταναλωτών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που ανταποκρίνονται γρήγορα σε τέτοιου τύπου καταστάσεις, κερδίζουν την εμπιστοσύνη των πελατών τους, οι οποίοι συνδέονται, έτσι, στενότερα και μακροπρόθεσμα με την εταιρεία.

Εικόνα και κοινή γνώμη

Οι αντιλήψεις του κοινού συνιστούν σημαντικό κομμάτι της εταιρικής κουλτούρας. Η αναφορά μίας εταιρείας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σε πλαίσιο που τη συνδέει με συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης ή εμπορίας ανθρώπων, ακόμη και εάν εμπλέκεται μόνο σε επίπεδο υπερβολαβίας, μπορεί να επιφέρει εξαιρετικά αρνητικό αντίκτυπο στην εικόνα της εταιρείας, η οποία, στη συνέχεια, θα είναι δύσκολο να αποκατασταθεί και να επαναπροσδιοριστεί. Καθώς το θέμα της εμπορίας ανθρώπων αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα ΜΜΕ, με τη σειρά τους, ασχολούνται, επίσης, ολοένα συχνότερα με τέτοια περιστατικά. Πρέπει στο σημείο αυτό να υπογραμμίσουμε πως κύρια εστίαση του παρόντος δεν αποτελούν οι κακές συνθήκες εργασίας, αλλά οι ακραίες καταγγελίες για περιστατικά εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Συνεπώς, αυτή είναι και η πτυχή του θέματος που θα πρέπει να λάβει την απαιτούμενη υψίστη προσοχή.

Νομικές συνέπειες

Η σύνδεση, κατά τον οποιονδήποτε τρόπο, ενός φορέα με καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων, καταναγκαστικής εργασίας και εργασιακής εκμετάλλευσης μπορεί να ενέχει νομικές επιπτώσεις. Από τη μία πλευρά, υφίστανται θεσπισμένες ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, ενώ από την άλλη, ενέχεται πάντα ο κίνδυνος πολιτικής αγωγής. Το σύνολο των ανωτέρω επιπτώσεων, ωστόσο, μπορούν να προληφθούν, μέσω της εφαρμογής κατάλληλων πρακτικών διαχείρισης κινδύνου.

Ηθική ευθύνη

Όλες οι εταιρείες φέρουν ευθύνη απέναντι στην κοινωνία. Στα πλαίσια της αυξανόμενης και στενής συνεργασίας με εξωτερικούς παράγοντες, π.χ. με υπερβολάβους, ο κίνδυνος εμπλοκής σε καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης εντείνεται εντός των αλυσίδων υπερβολαβίας. Εάν τα εργασιακά πρότυπα, σε επίπεδο υπερβολαβίας δεν ελέγχονται εκτενώς, η εταιρεία συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση και διαίωνιση του καθεστώτος εκμετάλλευσης, αγνοώντας το μερίδιο ευθύνης της.

Μέθοδος

Τα παραπάνω σημεία προσοχής μπορούν να παρουσιαστούν από τον εκπαιδευτή, ή να αναπτυχθούν στα πλαίσια διαλόγου με τους συμμετέχοντες. Η μέθοδος εισαγωγής τους είναι ευέλικτη και με δυνατότητα προσαρμογής, ενώ εξαρτάται από την προθυμία των συμμετεχόντων να συνεισφέρουν ενεργά στην παρουσίαση.

Όπου αυτό είναι δυνατό, τα επιχειρήματα μπορούν να συνδεθούν με την περιγραφή αποστολής της επιχείρησης και να παρουσιαστούν σε σχέση με τις αξίες και το όραμα της εταιρείας.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Στόχος

Ο στόχος της παρούσας ενότητας είναι να παρέχει έναν σαφή ορισμό του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων και να διαλευκάνει λανθασμένες αντιλήψεις, οδηγώντας το σύνολο των συμμετεχόντων σε ένα κοινό βασικό επίπεδο γνώσης. Η παρουσίαση της διεθνούς και Ευρωπαϊκής νομοθεσίας έχει ως σκοπό να υπογραμμίσει την αυξανόμενη σημασία της εμπορίας ανθρώπων τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως. Η μεταστροφή αυτή συμβάλλει σημαντικά στην προσπάθεια των υπεύθυνων φορέων να δώσουν προτεραιότητα στο ζήτημα της ανθρώπινης εκμετάλλευσης.

Περιγραφή

Στην ακόλουθη ενότητα θα εισαχθεί το θέμα της εμπορίας ανθρώπων. Πέρα από τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, θα παρουσιαστεί, επίσης, η σχετική Ευρωπαϊκή Νομοθεσία. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής μπορεί να στραφεί στην εθνική νομοθεσία.

- ΔΟΕ (ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ): καταναγκαστική εργασία = ακούσια επιβολή εργασίας υπό την απειλή κυρώσεων
- ΕΕ: εμπορία ανθρώπων:
 1. Κινητικότητα
 2. Μέσα εξαναγκασμού
 3. Σκοπός εκμετάλλευσης

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα φαινόμενο που συναντάται σχεδόν σε κάθε χώρα. Διαμορφώνεται από τρία βασικά στοιχεία: κάποιου τύπου κινητικότητα, όπως η πρόσληψη, ένα μέσο εξαναγκασμού και τον σκοπό της εκμετάλλευσης. Το φαινόμενο αυτό καλύπτει διάφορες μορφές εκμετάλλευσης. Η εργασιακή εκμετάλλευση συνιστά την πιο διαδεδομένη μορφή στο οικονομικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, ως καταναγκαστική εργασία ορίζεται μια κατάσταση κατά την οποία οι εργασίες ή οι υπηρεσίες εκτελούνται υπό την απειλή κυρώσεων. Επιπλέον των εξαιρετικά σοβαρών συνθηκών εργασιακής εκμετάλλευσης, οι οποίες παραβιάζουν την αξιοπρέπεια των εργαζομένων, εφαρμόζεται, επίσης, συχνά, βία ή εξαπάτηση. Η διαφοροποίηση μεταξύ της μη συμμόρφωσης με τα πρότυπα προστασίας της εργασίας, όπως η μη καταβολή των κατώτατων μισθών ή η ασφάλεια στον χώρο εργασίας, και της εμπορίας ανθρώπων δεν είναι σαφής.

Στο Άρθρο 2 της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, χρησιμοποιείται ο διεθνώς αναγνωρισμένος ορισμός της εμπορίας ανθρώπων, ο οποίος περιλαμβάνει τρία στοιχεία. Το πρώτο αφορά μία δράση κινητικότητας, π.χ. πρόσληψη ή μεταφορά. Το δεύτερο στοιχείο αποτελούν τα μέσα εξαναγκασμού, όπως η χρήση βίας ή η κατάχρηση μιας ευάλωτης κατάστασης. Μία τέτοια συνθήκη ευαλωτότητας δύναται να ανακύψει εάν το άτομο βρίσκεται σε δυσχερή οικονομική θέση, που καθιστά αδύνατη την

επιλογή μίας διαφορετικής οδού. Μπορεί, ακόμη, να παρουσιαστεί σε περιπτώσεις όπου το θύμα δεν γνωρίζει την γλώσσα του τόπου όπου διαμένει ή εξαρτάται κατά άλλον τρόπο από τον δράστη, ο οποίος κακοποιεί ή/και καταχράται της εξουσίας του επί του θύματος. Σε περίπτωση που το θύμα είναι παιδί, ο παράγοντας των μέσων εξαναγκασμού δεν είναι απαραίτητο να υφίσταται. Η τρίτη συνιστώσα είναι ο σκοπός της εκμετάλλευσης, που στην περίπτωση που εξετάζουμε αφορά την καταναγκαστική εργασία.

Στη συνέχεια, η εστίαση στρέφεται προς την εθνική νομοθεσία. Ο εκπαιδευτής μπορεί στο σημείο αυτό να επισημάνει τους συναφείς εγκληματικούς, διοικητικούς και αστικούς νόμους. Είναι, επίσης, σημαντικό να υπογραμμιστούν οι νομικές συνέπειες. Συνιστάται, επιπλέον, να εξεταστεί συγκριτικά το Ευρωπαϊκό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Μέθοδος

Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής μπορεί να γίνει αναφορά στις απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της συνεδρίας ελεύθερης ανταλλαγής ιδεών, υπογραμμίζοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές που παρατηρήθηκαν.

Ένα οπτικό μέσο, όπως μια ταινία μικρού μήκους ή ένα ειδησεογραφικό ρεπορτάζ, μπορούν να αξιοποιηθούν για την εισαγωγή στο θέμα της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Η ταινία ή το ρεπορτάζ θα πρέπει να παρουσιάζουν το πρόβλημα εντός των ορίων της χώρας των συμμετεχόντων και να απεικονίζουν την κατάσταση των προσβεβλημένων ατόμων. Κατόπιν ολοκλήρωσης της παρουσίασης, θα ακολουθήσει μια πρώτη σύντομη συζήτηση με τους συμμετέχοντες σχετικά με το θέμα. Οι ερωτήσεις που θα τεθούν θα πρέπει να παραπέμπουν στην ταινία ή το ρεπορτάζ που προβλήθηκε. Το Γερμανικό κέντρο εξυπηρέτησης Servicestelle für Arbeitsausbeutung, Zwangsarbeit und Menschenhandel έχει δημιουργήσει μια ταινία μικρού μήκους, η οποία είναι, επίσης, διαθέσιμη στην Αγγλική γλώσσα. Η επικοινωνία με το κέντρο μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της ιστοσελίδας του: <http://www.servicestelle-gegen-zwangsarbeit.de>.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Στόχος

Η ενότητα αυτή αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση σχετικά με τους παράγοντες που συνιστούν ενδείξεις εκμετάλλευσης και απαιτούν τη διενέργεια μιας πιο ενδελεχούς εξέτασης. Σε περίπτωση παρουσίας τέτοιων παραγόντων είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα μέτρα, προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Η επικοινωνία και η προσφορά βοήθειας και υποστήριξης στα ενδεχομένως επηρεασμένα από την κατάσταση άτομα είναι υψίστης σημασίας. Η

προδραστική αυτή προσέγγιση μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο εκδήλωσης εγκλημάτων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης, ενεργώντας ήδη από ένα πρώιμο στάδιο.

Περιγραφή

Πραγματοποιείται παρουσίαση των παραγόντων που αυξάνουν σημαντικά τον κίνδυνο εκδήλωσης καταστάσεων εκμετάλλευσης. Αν και αυτή καθαυτή η παρουσία τέτοιων παραγόντων δεν συνεπάγεται, απαραίτητα, την ύπαρξη συνθηκών εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης, ενέχεται, εντούτοις, ο κίνδυνος να οδηγήσουν μελλοντικά σε μία τέτοια εγκληματική κατάσταση.

- Δυσχερής οικονομική κατάσταση
- Αλλοδαπή ιθαγένεια
- Παράνομη εργασία
- Έλλειψη διαφάνειας στις εργασιακές σχέσεις
- Ασαφείς αλυσίδες υπεργολάβων
- Απόσπαση ή μεταφορά εργαζομένων
- Αδυναμία αυτοπροσδιορισμού των θυμάτων
- Αδικαιολόγητα χαμηλές τιμές και ταχεία παράδοση
- Τομείς οικονομικού κινδύνου

Η ευπάθεια στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης προκύπτει, συχνά, δυνάμει μίας δύσκολης οικονομικής κατάστασης. Πολλά θύματα προέρχονται από καταστάσεις ανεργίας, ενώ η ύπαρξη μίας οικογένειας που βασίζεται στην υποστήριξη του θύματος αυξάνει περαιτέρω την πίεση ανεύρεσης εργασίας σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Οι αλλοδαποί πολίτες συγκροτούν μεγάλο κομμάτι του συνόλου των θυμάτων. Η έλλειψη ευκαιριών εργασίας στις χώρες προέλευσής τους μπορεί να τους ωθήσει στην αποδοχή αμφίβολων προσφορών θέσεων εργασίας στο εξωτερικό, οι οποίες στη συνέχεια αποδεικνύονται θέσεις εκμετάλλευσης. Η χρήση διαμεσολαβητών εργασίας, που χρεώνουν αδικαιολόγητα υψηλές τιμές, δεν αποτελεί σπάνιο φαινόμενο. Στη χώρα προορισμού, η έλλειψη γλωσσικών δεξιοτήτων και γνώσεων σχετικά με το νομικό πλαίσιο και τις τοπικές συνήθειες μπορεί να δημιουργήσει τη βάση μίας ευάλωτης κατάστασης. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται συχνά από την έλλειψη κοινωνικών επαφών στη χώρα προορισμού, οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχουν πολύτιμες συμβουλές ή υποστήριξη.

Επιπλέον, η παράνομη αγορά εργασίας ανοίγει τον δρόμο για την εμφάνιση επισφαλών συνθηκών εργασίας. Τα δικαιώματα των εργαζομένων συχνά υπονομεύονται λόγω έλλειψης δημόσιου ελέγχου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συνθήκες εκμετάλλευσης αποδεικνύονται τόσο σοβαρές, ώστε προκύπτει μια κατάσταση εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης.

Η έλλειψη διαφάνειας στις εργασιακές σχέσεις παρουσιάζει, επιπλέον, δυνητικό κίνδυνο. Σημαντική ένδειξη αυτού αποτελεί, για παράδειγμα, η μη καταγραφή των ακριβών καθηκόντων και των αποδοχών των εργαζομένων. Σε περίπτωση που η σύμβαση εργασίας δεν παραδοθεί στον εργαζόμενο ή συντάσσεται σε γλώσσα, την οποία δεν κατανοεί, η νομική ανασφάλεια και κατά συνέπεια ο κίνδυνος κατάχρησης του εργαζομένου αυξάνεται σημαντικά.

Ορισμένα επιχειρηματικά μοντέλα ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο, αν και δεν υποδεικνύουν από μόνα τους συνθήκες εκμετάλλευσης. Στο πλαίσιο ασαφών αλυσίδων υπεργολάβων ή συμβάσεων εργασίας και υπηρεσιών, οι ευθύνες και οι αρμοδιότητες μπορούν με ευκολία να συγκαλυφθούν. Ως εκ τούτου, ο έλεγχος των εργασιακών προτύπων απασχόλησης των εργαζομένων που εκτελούν στην πραγματικότητα την εργασία, παρακωλύεται σημαντικά. Εάν ο υπεργολάβος διαθέτει το ελεύθερο να αναθέσει περαιτέρω την εργασία, ο γενικός εργολάβος ενδέχεται, τελικά, να μην είναι σε θέση να διακρίνει ποιος είναι ουσιαστικά ο υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του έργου. Επίσης, κατά τη διάρκεια της μεταφοράς ή της απόσπασης εργαζομένων υφίσταται μεγαλύτερος κίνδυνος για τα θύματα να καταλήξουν σε δίκτυα εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς είναι δύσκολο για τις αρχές να εντοπίσουν περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων. Η επαλήθευση των εγγράφων πιστοποίησης, η επικοινωνία μεταξύ των αρχών και ο έλεγχος του χώρου εργασίας στο εξωτερικό ενέχουν πρακτικές δυσκολίες που μειώνουν σημαντικά τις πιθανότητες διενέργειας κατάλληλου ελέγχου.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, τα ίδια τα άτομα που βιώνουν συνθήκες εκμετάλλευσης δεν αυτοπροσδιορίζονται ως θύματα, γεγονός που δυσχεραίνει ή και αποτρέπει τον εντοπισμό τους από εξωτερικούς παράγοντες. Οι αιτίες που οδηγούν τα θύματα στην άρνηση αυτοπροσδιορισμού είναι η εξάρτηση από την εργασιακή απασχόληση, η οποία παρέχει, τουλάχιστον, ένα χαμηλό εισόδημα ή η επιρροή του δράστη. Οι παράγοντες αυτοί αποτρέπουν τα θύματα από το να δεχτούν ή ακόμη και να θέλουν να δεχτούν ότι βιώνουν καθεστώς εκμετάλλευσης και ως εκ τούτου παραμένουν, τελικά, στην κατάσταση εκμετάλλευσης. Δεν αναζητούν βοήθεια και σε περίπτωση που παρέχεται υποστήριξη τείνουν να μην την αποδέχονται άμεσα.

Επιπλέον, η ύπαρξη εξαιρετικά χαμηλών τιμών μπορεί να αποτελεί ένδειξη αθέμιτων και παράνομων ενεργειών. Οι δαπάνες μειώνονται σε βάρος των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Οι υπερβολικά σύντομοι χρόνοι παράδοσης, σε συνδυασμό με τη χαμηλή τιμή, ενδέχεται να είναι αποτέλεσμα υπέρμετρων και επαναλαμβανόμενων υπερωριών, που θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος ενός συστήματος εμπορίας ανθρώπων.

Κάθε οικονομικός τομέας έχει πιθανότητα να επηρεαστεί. Εντούτοις, έχουν εντοπιστεί συγκεκριμένοι τομείς υψηλού κινδύνου. Πρόκειται για εργασιακές σχέσεις κατά τις οποίες το προσωπικό με ανεπαρκείς γλωσσικές δεξιότητες και προσόντα μπορεί εύκολα να αντικατασταθεί. Οι τομείς κινδύνου διαφέρουν μεταξύ των χωρών, αλλά οι κλάδοι που φαίνεται να ανακλύπουν κατά κανόνα, υπό αυτό το πρίσμα, είναι ο τομέας των μεταφορών και της υλικοτεχνικής υποστήριξης, οι υπηρεσίες καθαρισμού, ο κατασκευαστικός τομέας, ο ξενοδοχειακός κλάδος, ο τομέας της εστίασης, ο τουριστικός κλάδος, οι οικιακές υπηρεσίες, ο αγροτικός τομέας, η βιομηχανία τροφίμων και η κλωστοϋφαντουργία.

Στόχοι

Ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης είναι ιδιαιτέρως περίπλοκος. Ο κατάλογος δεικτών παρέχει μία βάση, ώστε να καταστούν οι όροι αυτοί πιο συγκεκριμένοι και σαφείς. Επιπλέον, συνιστά ένα σημαντικό εργαλείο βοήθειας στην προσπάθεια των υπαλλήλων να εντοπίζουν τέτοιες καταστάσεις στην καθημερινή τους επαγγελματική ζωή, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να ενεργούν καταλλήλως.

Περιγραφή

Στην ακόλουθη ενότητα παρουσιάζονται δείκτες που παραπέμπουν στην ύπαρξη καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Η παρουσία ενός μόνο δείκτη κινδύνου δεν επαρκεί, καθώς η εμπορία ανθρώπων και η εργασιακή εκμετάλλευση χαρακτηρίζονται από μια αλληλεπίδραση πολυάριθμων παραγόντων και ενδείξεων. Ως εκ τούτου, πρέπει να επαληθευτεί η ύπαρξη τουλάχιστον δύο έως τριών δεικτών, ενώ είναι εξαιρετικά σπάνιο να εντοπιστούν όλοι οι δείκτες ταυτόχρονα. Σε περίπτωση που παρατηρηθούν τέτοιοι παράγοντες, είναι απαραίτητη η λήψη περαιτέρω μέτρων.

- Εξαπάτηση ή κατάχρηση μίας ευάλωτης κατάστασης κατά τη διαδικασία πρόσληψης
- Αδικαιολόγητα υψηλά χρέη
- Απομόνωση ή περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας
- Έλεγχος, π.χ. παρακράτηση των εγγράφων ταυτοποίησης
- Βία, εκφοβισμός και/ή απειλές
- Παρακράτηση μισθών
- Υπέρμετρες υπερωρίες
- Έλλειψη ασφάλειας χώρου εργασίας
- Απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης

Μία αρχική ένδειξη αποτελεί η εξαπάτηση ή η κατάχρηση μίας ευάλωτης συνθήκης κατά τη διαδικασία πρόσληψης. Συχνά, τα θύματα παραπλανούνται σχετικά με τις αποδοχές και τις συνθήκες εργασίας που παρέχονται, καθώς, εάν το άτομο ήταν ενήμερο σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες, ενδεχομένως δεν θα είχε προχωρήσει ποτέ στη σύναψη σύμβασης εργασίας. Η οικονομική δυσπραγία μπορεί να οδηγήσει σε μία κατάσταση ευαλωτότητας που περιορίζει, πρακτικά, την ελευθερία του ατόμου, π.χ. αποτρέποντας το θύμα από το να εγκαταλείψει τη συνθήκη εκμετάλλευσης, από τη στιγμή που αδυνατεί να υποστηρίξει οικονομικά το ταξίδι επιστροφής στην πατρίδα του.

Έναν ακόμη δείκτη συνιστά το χρέος, που προκύπτει λόγω δυσανάλογων δαπανών για τέλη διαμεσολάβησης, ταξιδιού ή άλλες ενέργειες. Οι λεπτομέρειες που αφορούν τους διαθέσιμους τρόπους αποπληρωμής είναι ασαφείς, επιτρέποντας, ως εκ τούτου, την εύκολη κατάχρηση και εκμετάλλευσή τους. Επιπλέον, οι ενδεχόμενες αδικαιολόγητες χρεώσεις

στέγασης και διαμονής ή άλλα τέλη που επιβάλλονται από τον εργοδότη, μπορούν δυνητικά να οδηγήσουν στη δημιουργία ενός σταδιακά αυξανόμενου χρέους.

Η απομόνωση και ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας αναφέρονται, επίσης, ως δείκτες κινδύνου. Τέτοιου τύπου καταστάσεις ανακύπτουν, για παράδειγμα, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εργαζόμενος στερείται του δικαιώματος να εγκαταλείψει τον χώρο εργασίας ή κατοικίας του ή να επιστρέψει στην πατρίδα του. Εάν ο εργαζόμενος στερείται του δικαιώματος να επιλέξει ελεύθερα τον τόπο διαμονής του, η προσωπική του ελευθερία περιορίζεται σε βαθμό ανεπίτρεπτο και καταλυτικό. Επιπρόσθετα, η παρεχόμενη στέγαση συνδέεται, συχνά, με την απασχόληση, ενώ η εγκατάλειψη του παρεχόμενου διαμερίσματος θα οδηγούσε σε απόλυση. Επιπλέον, ενέργειες που διενεργούνται εκ μέρους του εργοδότη με σκοπό να αποτρέψουν τις κοινωνικές επαφές των εργαζομένων με γείτονες ή συναδέλφους, συνιστούν ένδειξη μίας εξαιρετικά παρεμβατικής συμπεριφοράς, η οποία θα μπορούσε να υποδεικνύει την παρουσία καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης.

Ο παρεμβατικός έλεγχος που ασκείται από τον εργοδότη συνιστά δείκτη που παραπέμπει σε καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού είναι η απαγόρευση ή η παρακολούθηση της χρήσης του τηλεφώνου ή του Διαδικτύου. Επίσης, η έλλειψη πρόσβασης σε μετρητά, οι δυνατότητες αγορών που περιορίζονται αποκλειστικά στα καταστήματα του εργοδότη ή σε παρόμοιες εγκαταστάσεις ή καταστήματα οδηγούν το θύμα σε μία θεμελιώδη εξάρτηση από τον εργοδότη και δημιουργεί μία κατάσταση σχεδόν απόλυτου ελέγχου. Επιπλέον, η μόνιμη παρακράτηση των εγγράφων ταυτοποίησης των θυμάτων αποτελεί σημαντικό δείκτη κινδύνου.

Μία, ακόμη, χαρακτηριστική ένδειξη είναι η χρήση βίας σε περίπτωση που τα θύματα προβάλλουν οποιουδήποτε τύπου αντίσταση ενάντια στην εκμετάλλευση που αντιμετωπίζουν. Ωστόσο, στις περισσότερες των περιπτώσεων ο εξαναγκασμός δεν ισοδυναμεί με την άσκηση σωματικής βίας αλλά με λιγότερο εμφανείς μορφές όπως ο εκφοβισμός και οι απειλές. Οι απειλές μπορούν να απευθύνονται στα ίδια τα θύματα ή στις οικογένειές τους, όπως για παράδειγμα ο φόβος ότι κάτι κακό θα συμβεί στις οικογένειές τους εάν τα θύματα δεν συμμορφωθούν με τις εντολές. Μια ακόμη τακτική των δραστών είναι και η εκπαίδευση των θυμάτων στο πώς θα πρέπει να αποκριθούν σε περίπτωση επιθεώρησης.

Οι ακόλουθοι δείκτες χαρακτηρίζουν μια εργασιακή σχέση εκμετάλλευσης. Ο πρώτος είναι η παρακράτηση αμοιβής, π.χ. σε περίπτωση καταβολής ποσού κατά πολύ μικρότερο από τον νόμιμο κατώτατο μισθό ή σε περίπτωση που η αμοιβή καταβάλλεται σε τρίτο πρόσωπο, το οποίο δεν μεταβιβάζει στη συνέχεια τα χρήματα στον εργαζόμενο. Η μη συμμόρφωση με τις ελάχιστες απαιτήσεις αμοιβής μπορεί να συγκαλυφθεί δυνάμει της σύνταξης δύο διαφορετικών συμβάσεων. Βάση της πρακτικής αυτής συντάσσεται μία επίσημη έκδοση και μία δεύτερη με τους πραγματικούς παράνομους όρους. Δεύτερον, στο πλαίσιο αυτό εμπίπτουν και οι υπέρμετρες υπερωρίες. Επιπλέον, στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται και πρακτικές άρνησης παροχής ημερών άδειας ή διαλειμμάτων. Ο τρίτος δείκτης είναι η απουσία ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Ως εκ τούτου, η ασφάλεια ή η υγεία

του εργαζομένου βρίσκονται σε κίνδυνο. Η πρακτική αυτή διακρίνεται από την έλλειψη προστατευτικής ενδυμασίας ή την ύπαρξη τραυματισμών που προκλήθηκαν από εργατικά ατυχήματα. Η άρνηση παροχής ιατρικής βοήθειας σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος αποτελεί συνιστώσα αυτής της κατηγορίας.

Τέλος, γίνεται αναφορά στις απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης. Συχνά, τα θύματα φιλοξενούνται σε υπερπλήρη δωμάτια ή διαμερίσματα, που στερούνται κατάλληλων εγκαταστάσεων αποχέτευσης, ηλεκτρικής ενέργειας, θέρμανσης και τρεχούμενου νερού.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ

Στόχος

Η παρουσίαση συγκεκριμένων περιπτώσεων είναι απαραίτητη συνιστώσα του προγράμματος, καθώς συνδέει τους συμμετέχοντες σε μεγαλύτερο βαθμό με το υπό μελέτη θέμα. Οι περιπτώσεις που παρουσιάζονται αποτελούν απόδειξη πως ο οποιοσδήποτε μπορεί δυνητικά να επηρεαστεί από ή να βιώσει συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης.

Περιγραφή

Συνιστάται η επιλογή περιπτώσεων που κατέληξαν σε καταδικαστική απόφαση υπέρ του θύματος. Η αναλυτική παρουσίαση της υπόθεσης έχει ως σκοπό να παρέχει στους συμμετέχοντες μια επισκόπηση του θέματος της ποινικής δίωξης. Μία ή δύο περιπτώσεις μπορούν να παρουσιαστούν και να συζητηθούν με την ομάδα, ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων και τη διάρκεια της εκπαιδευτικής συνεδρίας. Κατά την επιλογή των περιπτώσεων κρίνεται σκόπιμο να διατηρηθεί μία εστίαση στους ίδιους ή σε συναφείς οικονομικούς τομείς με εκείνους στους οποίους εμπίπτει και δραστηριοποιείται η εκάστοτε εταιρεία. Συνεπώς, οι υποθέσεις μπορούν να αφορούν ΜΚΟ ή συμβουλευτικά κέντρα που ασχολούνται με το θέμα της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης.

Μέθοδος

Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν ένα τυπωμένο αντίγραφο της/των υπόθεσης/ων. Σε ένα πρώτο στάδιο, μελετούν τα γεγονότα και στη συνέχεια τα συζητούν αναπτύσσοντας τις σχετικές απόψεις τους σε ζεύγη ή μεγαλύτερες ομάδες, ανάλογα με τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων. Στην προηγούμενη ενότητα παρουσιάστηκε ένας κατάλογος δεικτών, ο οποίος μπορεί να διανεμηθεί και να χρησιμοποιηθεί για την ορθή εκτίμηση της υπόθεσης. Επιπλέον του καταλόγου αυτού, μπορούν να τεθούν και τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Κατά τη γνώμη σας, η ακόλουθη περίπτωση ταιριάζει με τον ορισμό της εμπορίας ανθρώπων ή της εργασιακής εκμετάλλευσης;

- Έχετε κατά το παρελθόν προσωπικά βιώσει ή παρατηρήσει παρόμοιες καταστάσεις, π.χ. σε επίπεδο προμηθευτών ή υπεργολάβων;

Στη συνέχεια, πραγματοποιείται εξέταση και ενδελεχής συζήτηση των υποθέσεων και των ερωτήσεων, όπου συμμετέχει το σύνολο της ομάδας.

ΣΗΜΕΙΑ ΕΠΑΦΗΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περιγραφή

Το ερώτημα «Ποιος είναι ο σωστός τρόπος αντίδρασης σε περίπτωση εντοπισμού ενδείξεων καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης;» χρήζει λεπτής διαχείρισης, καθώς συχνά επικρατεί ο φόβος των ενδεχόμενων συνεπειών. Εντούτοις, μπορούν να προταθούν οι ακόλουθες επιλογές:

Επικοινωνία με συμβουλευτικά κέντρα

Μία σημαντική συνιστώσα του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι η δημιουργία επαφών, ιδίως με συμβουλευτικά κέντρα. Η δυνατότητα αυτή παρέχει στους συμμετέχοντες τα απαραίτητα εργαλεία για την ανώνυμη αναζήτηση βοήθειας ή την παροχή στοιχείων επικοινωνίας στα θύματα, μετά την ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Ο εκπαιδευτής πρέπει να παρέχει έναν κατάλογο συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τοπικό ή σε εθνικό επίπεδο. Είναι, επίσης, δυνατή η αναφορά ή παραπομπή σε έναν οργανισμό, ο οποίος διαθέτει έναν τέτοιο κατάλογο Διαδικτυακά.

Συμβούλιο Εργαζομένων

Εάν στο πλαίσιο της επιχείρησης υφίσταται και δραστηριοποιείται Συμβούλιο Εργαζομένων, ο φορέας αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πιθανό σημείο επαφής. Το καθήκον ενός Συμβουλίου Εργαζομένων είναι να εκπροσωπεί τα δικαιώματα των εργαζομένων και, ως εκ τούτου, να παρέχει υποστήριξη σε θέματα που αφορούν το εργατικό δίκαιο. Εάν, ωστόσο, τα ζητήματα που ανακύπτουν υπερβαίνουν τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου, το άτομο μπορεί να παραπεμφθεί στον αρμόδιο φορέα. Στην περίπτωση ύπαρξης Συμβουλίου Εργαζομένων, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να παρουσιάσουν κατάλληλα το συγκεκριμένο σημείο επαφής και να παρέχουν τα σχετικά στοιχεία επικοινωνίας, ενώ το ίδιο το Συμβούλιο Εργαζομένων θα πρέπει με τη σειρά του να εκπαιδευτεί, όσον αφορά το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων.

Μηχανισμός Ανώνυμων Καταγγελιών

Μία επιπλέον επιλογή αποτελεί και η σύσταση ενός εσωτερικού μηχανισμού καταγγελιών, που θα μπορούσε ενδεχομένως να παρέχεται με τη μορφή επικοινωνίας μέσω e-mail, μέσω της πλατφόρμας whatsapp ή μέσω συμπλήρωσης μίας φόρμας επικοινωνίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ταυτότητα του καταγγέλλοντος πρέπει να αποκρύπτεται. Τα μηνύματα μπορούν να εξετάζονται από το Συμβούλιο Εργαζομένων ή ένα πρόσωπο εμπιστοσύνης. Διασφαλίζοντας την ανωνυμία των καταγγελλόντων, μειώνονται σε

σημαντικό βαθμό τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι. Επιπλέον, εάν τα θύματα δεν επιθυμούν να απευθυνθούν σε ένα μέλος της εταιρείας, μπορούν να λάβουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα σημεία επαφής όπου μπορούν να καταγγείλουν το περιστατικό εκμετάλλευσης.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑΣ

Στόχος

Στόχος της παρούσας ενότητας είναι να προτείνει τρόπους και μέσα αντίδρασης κατά της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης. Δεν θα παρουσιαστούν έτοιμες λύσεις, αλλά θα παρουσιαστούν οι δυνατοί τρόποι εκκίνησης μίας διαδικασίας που θα οδηγήσει στη δημιουργία καλύτερων εργασιακών συνθηκών, τόσο εντός της ίδιας της εταιρείας, όσο και στις εταιρείες επιχειρηματικών συνεργατών.

Περιγραφή

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται προτάσεις για τη δημιουργία μιας εταιρικής κουλτούρας, δυνάμει της οποίας μειώνεται ή και προλαμβάνεται η εμφάνιση καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Γίνεται αναφορά σε διαφορετικούς τομείς του ζητήματος, ενώ στο τέλος υποδεικνύεται η κατάλληλη θέση και αντιμετώπιση υπευθυνότητας που πρέπει να λάβει η εκάστοτε εταιρεία σε σχέση με τους επιχειρηματικούς εταίρους.

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα ορθά εργασιακά πρότυπα
- Σεβασμός προς τους εξωτερικούς εργαζομένους
- Κατάλληλη πληροφόρηση όσον αφορά τα εργασιακά δικαιώματα
- Εκπαίδευση σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων
- Υπεύθυνη επιλογή και συνεργασία με επιχειρηματικούς εταίρους, όπως οι υπεργολάβοι

Το σημείο εκκίνησης για τη θέσπιση μίας κουλτούρας εταιρικής υπευθυνότητας είναι η γνώση των ορθών εργασιακών προτύπων. Το προσωπικό θα πρέπει να θεωρείται και να αντιμετωπίζεται ως ο πολυτιμότερος πόρος της επιχείρησης. Δεδομένης της διασφάλισης ενός τέτοιου εργασιακού περιβάλλοντος, η εκμετάλλευση δεν θα αντιμετωπίζεται, πλέον, ως μία φυσιολογική κατάσταση, αλλά θα θεωρείται μία απαράδεκτη συνθήκη που πρέπει να αλλάξει. Πρέπει, συνεπώς, να δημιουργηθεί ένα εργασιακό περιβάλλον, στο οποίο οι εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των υπεργολάβων, των μετατιθέμενων και των αποσπασμένων εργαζομένων, θα σέβονται και θα υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο. Η προσπάθεια θέσπισης μίας τέτοιας συνθήκης μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά από τη διενέργεια ενεργού διαλόγου μεταξύ των υπαλλήλων και των προϊσταμένων τμημάτων ή των διευθυντικών στελεχών.

Η σωστή και επαρκής πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες εφαρμογής και υποστήριξης, αποτελούν σημαντική πτυχή του ζητήματος. Οι κατάλληλα ενημερωμένοι εργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να προβάλλουν ενεργό αντίσταση ενάντια σε καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης.

Η εκπαίδευση στο θέμα της καταπολέμησης των διακρίσεων επιδρά στη ρίζα του προβλήματος, καθώς η περιθωριοποίηση ωθεί, συχνά, τα άτομα σε απάνθρωπες συνθήκες εργασιακής απασχόλησης. Σκόπιμη κρίνεται, επίσης, η εκπαίδευση σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές, καθώς και οι διαπολιτισμικές γνώσεις.

Η υιοθέτηση βέλτιστων συνθηκών εργασίας και ορθών πρακτικών θα πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με τους επιχειρηματικούς εταίρους, όπως οι υπεργολάβοι. Ο διάλογος και η παροχή υποστήριξης συνιστούν την κινητήριου δύναμη της διαδικασίας αυτής. Από τα αρχικά, ακόμη, στάδια σύστασης της επιχειρηματικής σχέσης πρέπει να διαμορφωθούν σαφείς προσδοκίες στον τομέα των εργασιακών προτύπων, οι οποίες πρέπει να αξιολογούνται τακτικά μέσω κατάλληλων συστημάτων. Το κόστος δεν θα πρέπει να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα. Η αλληλεπίδραση μεταξύ των επιχειρηματικών εταίρων δεν θα πρέπει να υποτιμάται. Επιπλέον, μπορούν να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις με τους υφιστάμενους επιχειρηματικούς εταίρους, προάγοντας την εστίαση στην πρόληψη καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Είναι σημαντικό να συγκεντρωθούν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν στα πλαίσια δραστηριοποίησης των υπολοίπων εταίρων. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν τις αποδοχές, τη στέγαση, την ασφάλεια στον χώρο εργασίας και τη μεταφορά προς και από τον χώρο εργασίας. Με την εφαρμογή των παραπάνω διαδικασιών μπορεί να αποφευχθεί σε σημαντικό βαθμό ο κίνδυνος συσχέτισης των επιχειρήσεων με εγκλήματα που διαπράττονται από τους επιχειρηματικούς εταίρους. Όσον αφορά την ηθική ευθύνη των εταιρικών παραγόντων, πρέπει να σημειωθεί ότι η άγνοια δεν απαλλάσσει τους φορείς από τα καθήκοντά τους. Αντιθέτως, η αδυναμία συλλογής πληροφοριών συνιστά και το πρώτο παράπτωμα. Επιπλέον, ο κύριος υπεύθυνος του εκάστοτε έργου θα μπορούσε να απαιτήσει την καταβολή των αποδοχών απευθείας στους εργαζομένους, προκειμένου να παρακάμψει την ενδεχόμενη παρακράτηση της αμοιβής εντός των αλυσίδων των υπεργολάβων.

Μέθοδοι

Η παρουσίαση των προαναφερθέντων σημείων θα πρέπει να προσαρμοστεί στις συγκεκριμένες συνθήκες που διέπουν τη λειτουργία της εκάστοτε εταιρείας.

Η παρουσίαση της ενότητας αυτής μπορεί, επίσης, να πραγματοποιηθεί και στο πλαίσιο αλληλεπίδρασης και διαλόγου με τους συμμετέχοντες. Μπορούν, ακόμη, να γίνουν αναφορές και στις περιπτώσεις παραδείγματος που παρουσιάστηκαν νωρίτερα. Οι ίδιοι οι συμμετέχοντες μπορούν να περιγράψουν τις υπάρχουσες δομές της επιχείρησης που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά ή προστατευτικά εν όψει μίας τέτοιας κατάστασης, καθώς και να αναζητήσουν και να αναλύσουν τρόπους βελτιστοποίησης των

συστημάτων αυτών. Επιπλέον, θα μπορούσαν να διαμορφώσουν και να προτείνουν τη σύσταση νέων δομών και προσεγγίσεων του ζητήματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στόχος

Η ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής συνεδρίας εξασφαλίζει ότι οι συμμετέχοντες έχουν κατανοήσει και συγκρατήσει τα σημαντικότερα στοιχεία της συνάντησης σε μακροπρόθεσμη βάση, ενώ διασαφηνίζονται, για ακόμη μία φορά, οι λανθασμένες αντιλήψεις. Επιπλέον, προτείνεται και η σύναψη σαφών και εμπειριστατωμένων συμβάσεων που θα διέπουν τις προϋποθέσεις υπεύθυνης συμπεριφοράς και αντιμετώπισης κατά της εμπορίας ανθρώπων.

Περιγραφή

Στο τέλος της εκπαίδευσης θα δοθεί στους συμμετέχοντες μια σύντομη περίληψη των βασικών σημείων. Συνιστάται η σύγκριση των γεγονότων που παρουσιάστηκαν με τις απόψεις και τις ιδέες που εξέφρασαν οι συμμετέχοντες κατά την έναρξη της εκπαιδευτικής συνεδρίας. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να μοιραστούν με την υπόλοιπη ομάδα τις πληροφορίες που αποτέλεσαν νέα γνώση για τους ίδιους. Παροτρύνονται, ακόμη, να λάβουν συγκεκριμένες, σαφείς αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο αντίδρασης ή απόκρισής τους, εν όψει παρουσίας δεικτών που παραπέμπουν σε εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων ή εργασιακής εκμετάλλευσης.

Μέθοδος

Η ενότητα αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή μίας συνεδρίας ανατροφοδότησης, κατά την οποία οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν τα στοιχεία που οι ίδιοι κρίνουν καίριας σημασίας, καθώς και εκείνα για τα οποία εξακολουθούν να τρέφουν προβληματισμούς.

Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα σύστασης και υπογραφής ενός κώδικα δεοντολογίας ή μίας τυποποιημένης διαδικασίας λειτουργίας. Οι συμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν υποχρεώσεις για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης, την αποθάρρυνση της εθελουφλίας απέναντι σε παράγοντες και δείκτες κινδύνου και την έγκαιρη λήψη των απαραίτητων μέτρων, σε περίπτωση παρουσίας μίας τέτοιας εγκληματικής συνθήκης.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στόχος

Ο στόχος της αξιολόγησης είναι να διασαφηνίσει τόσο τις επιτυχίες όσο και τις αποκλίσεις. Η διαδικασία αυτή ενισχύει και υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα αναγνώρισης της αξίας της εκπαίδευσης από τη διοίκηση. Η ανατροφοδότηση που παρέχεται από τους υπαλλήλους μπορεί να υποδείξει τους τρόπους μεταβολής της στάσης και συμπεριφοράς τους, κατόπιν της κατάρτισής τους επί του ζητήματος. Επιπλέον, η διαδικασία αξιολόγησης παρακινεί τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν σχετικά με τις νέες γνώσεις που έλαβαν και τους βοηθά να συγκρατήσουν και να ανατρέξουν με ευκολία στις γνώσεις αυτές σε βάθος χρόνου. Αποτελεί, επίσης, μία ευκαιρία προσδιορισμού των βέλτιστων μεθόδων επίτευξης των στόχων του εκπαιδευτικού προγράμματος. Τέλος, σημεία κριτικής μπορούν να ενταχθούν και να εφαρμοστούν στα πλαίσια του σχεδιασμού των ακόλουθων εκπαιδευτικών κύκλων.

Περιγραφή

Στο τέλος της συνεδρίας, καθώς και στη συνέχεια, συνιστάται η διενέργεια μίας διαδικασίας αξιολόγησης. Κατά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, μπορεί να διανεμηθεί μία φόρμα ανατροφοδότησης. Εντός των επόμενων έξι μηνών μπορεί να αξιολογηθεί επανειλημμένα ο τρόπος με τον οποίο η εκπαίδευση επηρέασε την προσωπική αντίληψη και στάση των συμμετεχόντων, καθώς και τα σημεία του προγράμματος που βρήκαν, επί της ουσίας, εφαρμογή στην πράξη.

Μέθοδοι

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα ενδεικτικό παράδειγμα μίας φόρμας αξιολόγησης.

Κλίμακα από 1 έως 6 (1: διαφωνώ πλήρως, 6: συμφωνώ πλήρως)

- Η αντίληψη και η στάση μου, όσον αφορά τα ζητήματα της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης, έχουν μεταβληθεί
- Ακολουθώ της εκπαίδευσης, συνειδητοποιώ την ευθύνη μου να μην εθελουφλώ ενώπιον καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης που εντοπίζονται στο περιβάλλον μου
- Έχω επίγνωση των παραγόντων κινδύνου που αποτελούν ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης και θα αναλάβω προσπάθειες και πρωτοβουλίες ώστε να στηρίξω τα θύματα, π.χ. παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία των διαθέσιμων σημείων επαφής
- Είμαι σε θέση να εντοπίσω δείκτες που παραπέμπουν στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης
- Η πραγματική υπόθεση που χρησιμοποιήθηκε ως παράδειγμα με βοήθησε να κατανοήσω καλύτερα το θέμα
- Γνωρίζω σε ποιους φορείς πρέπει να απευθυνθώ σε περίπτωση υποψίας ύπαρξης μίας συνθήκης εκμετάλλευσης

- Ανακάλυψα νέες ιδέες όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους μπορώ να ενισχύσω την ευαισθητοποίηση και κατάλληλη ενημέρωση της εταιρείας στην οποία απασχολούμαι, σχετικά με τα ζητήματα της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης, με σκοπό να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα εναντίον των εν λόγω καταστάσεων

- Ένωθα άνετα με την ατμόσφαιρα και τον τρόπο διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής συνεδρίας

- Εξακολουθώ να προβληματίζομαι και να νιώθω αβεβαιότητα αναφορικά με τα ακόλουθα σημεία:

- Χρειάζομαι περαιτέρω υποστήριξη για την υλοποίηση των ακόλουθων θεμάτων:
- Στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων και της εργασιακής εκμετάλλευσης, προτείνω την ανάγκη κατάλληλης εκπαίδευσης επί του ακόλουθου θέματος:

- Άλλα σχόλια:

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τέλος, παρουσιάζονται γενικές συστάσεις για τις επιχειρήσεις, όσον αφορά την προετοιμασία και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών σεμιναρίων σχετικά με το θέμα της εμπορίας ανθρώπων, της καταναγκαστικής εργασίας και της εργασιακής εκμετάλλευσης.

Συνιστάται η πραγματοποίηση ενός ολοήμερου εκπαιδευτικού σεμιναρίου καθώς το υπό μελέτη αντικείμενο είναι εξαιρετικά περίπλοκο σε ορισμένα σημεία. Ωστόσο, είναι επίσης δυνατή η παρουσίαση του θέματος σε μικρότερο χρονικό διάστημα. Οι ειδικοί προτείνουν την ενσωμάτωση του θέματος σε ήδη υπάρχοντα εκπαιδευτικά προγράμματα των εταιρειών. Τέτοιου τύπου προγράμματα θα μπορούσαν να είναι τα ακόλουθα:

- Διαχείριση κινδύνου και συμμόρφωση
- Καταπολέμηση της διαφθοράς
- Προληπτικές ενέργειες κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος)

- Νομική χρήση υπεργολάβων
- Ασφάλεια στον χώρο εργασίας
- Διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού
- Βιωσιμότητα - κοινωνικοί και οικονομικοί πυλώνες βιωσιμότητας
- Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Ένα περαιτέρω ερώτημα αφορά την επιλογή του καταλληλότερου προσώπου, το οποίο θα αναλάβει να καθοδηγήσει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Προτείνονται πολλές επιλογές, μερικές εκ των οποίων είναι, ενδεικτικά:

- Ο διευθυντής
- Ο επικεφαλής του τμήματος
- Ένας υπάλληλος του τμήματος ανθρώπινου δυναμικού ή της υπηρεσίας συμμόρφωσης

- Εξωτερικοί εμπειρογνώμονες, π.χ. ενός κέντρου συμβουλευτικής για θύματα εμπορίας ανθρώπων

Κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού σεμιναρίου θα πρέπει να τονίζεται επανειλημμένα ότι η εστίαση δεν αφορά αποκλειστικά κακές εργασιακές συνθήκες αλλά σοβαρές περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης. Η εκπαίδευση δεν εστιάζει στη μελέτη ήσσονος σημασίας αδικημάτων και παρατυπιών, όπως οι υπερβολικές υπερωρίες ή οι εξαιρετικά χαμηλές αποδοχές, αλλά στη διερεύνηση ενός κατάφωρου επιπέδου εκμετάλλευσης. Ο συνδυασμός πολλών παραγόντων εκμετάλλευσης είναι αυτός που οδηγεί στη διαμόρφωση των συνθηκών εμπορίας ανθρώπων. Λόγω του μείζονος αρνητικού αντικτύπου στην ευημερία των θυμάτων, αλλά και της κοινωνίας εν γένει, η συνεπακόλουθη, έγκαιρη και δραστική απόκριση των εταιρειών απέναντι σε καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων και εργασιακής εκμετάλλευσης είναι ηθικά απαιτούμενη.

ΕΡΓΑΛΕΙΟ 3

Κώδικας δεοντολογίας για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους

Πεδίο εφαρμογής του κώδικα δεοντολογίας

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα εξαιρετικά σοβαρό έγκλημα και κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια σύγχρονη μορφή δουλείας. Περιστατικά εκδήλωσης τέτοιων εγκλημάτων εντοπίζονται σε όλο τον κόσμο και σχεδόν κάθε χώρα ανά την υφήλιο επηρεάζεται και εμπλέκεται σε δίκτυα εμπορίας ανθρώπων, λειτουργώντας ως χώρα προέλευσης, διέλευσης ή προορισμού των θυμάτων ή ακόμη και ως συνδυασμός όλων.

Η παγκόσμια κλίμακα που καλύπτει το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά, λόγω της συγκεκριμένης φύσης του εγκλήματος. Τα σημερινά διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία και αριθμητικά δεδομένα έχουν σε πολλές περιπτώσεις προκύψει βάσει αντικρουόμενων ορισμών ή έχουν συγκεντρωθεί για διαφορετικούς σκοπούς και ως εκ τούτου, σπάνια επιτρέπουν περιθώρια σύγκρισης. Η εμπορία ανθρώπων συνδέεται, συχνά, και με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, θεωρείται η δεύτερη σε σειρά πηγή παράνομων κερδών οργανωμένου εγκλήματος, ακολουθώντας τα κέρδη που προέρχονται από το εμπόριο ναρκωτικών.

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί μια εξαιρετικά κερδοφόρα επιχείρηση και τα έσοδα που πηγάζουν από την εγκληματική αυτή δραστηριότητα εισάγονται εκ νέου, σε μεγάλο βαθμό, στην παγκόσμια οικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι ενέργειες του δικτύου αυτού αφορούν την εκμετάλλευση ευάλωτων εργαζομένων, γυναικών, παιδιών και ανδρών. Το φαινόμενο της εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων συνιστά σοβαρότατη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για την πρόληψη και καταπολέμηση του οποίου απαιτείται η συλλογική προσπάθεια του συνόλου των φορέων εργασίας. Η διακίνηση και εμπορία ανθρώπων διαφέρει από τη λαθραία διακίνηση και εμπορία ανθρώπων. Η εμπορία ανθρώπων βασίζεται στην ύπαρξη ενός καθεστώτος εκμετάλλευσης και δεν απαιτεί, απαραίτητα, τη μετακίνηση των θυμάτων εκτός των συνόρων.

Το σύνολο τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων φέρουν εξίσου ευθύνη για τη διασφάλιση ενός εργασιακού περιβάλλοντος απαλλαγμένου από καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής εργασίας. Όλοι οι επιχειρηματικοί τομείς και όλες οι εταιρείες δεσμεύονται να καταβάλλουν τις απαραίτητες προσπάθειες, με σκοπό να περιορίσουν τον κίνδυνο εκδήλωσης περιστατικών εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής εργασίας σε όλες τις πτυχές της επιχείρησής τους, να αποφύγουν, να αποτρέψουν, να παρακολουθήσουν και να αναφέρουν υποψίες παράνομων ενεργειών ή πραγματικές παραβάσεις.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας βασίζεται στις αρχές που κατοχυρώνονται στη διεθνή, Ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία με στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Σκοπός του παρόντος Κώδικα Δεοντολογίας είναι:

- Η διασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις διαθέτουν και εφαρμόζουν διαδικασίες για την πρόληψη και αντιμετώπιση περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων·
- Η προστασία των επιχειρήσεων από περιστατικά εμπορίας ανθρώπων·
- Η κατάλληλη ενημέρωση του συνόλου των εργαζομένων, των εταιρικών παραγόντων, των υπεργολάβων, των προμηθευτών, των πωλητών, των συνεργατών και άλλων φορέων, μέσω των οποίων δραστηριοποιείται η επιχείρηση, σχετικά με τις απαραίτητες ενέργειες που πρέπει να ληφθούν εν όψει καταστάσεων εμπορίας ανθρώπων ή καταναγκαστικής εργασίας.

Αυτός ο Κώδικας Δεοντολογίας αφορά τα μέλη του προσωπικού που απασχολούνται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών στην επιχείρηση, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων των υπαλλήλων της επιχείρησης, των στελεχών, των προσωρινά απασχολούμενων υπαλλήλων, των ενδεχόμενων εργαζομένων (συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων γραφείων), του έκτακτου προσωπικού και των ανεξάρτητων εργολάβων.

Η Επιχείρηση θα πρέπει να ζητάει από τους πελάτες, τους προμηθευτές και τους εργολάβους της να υπογράφουν τον παρόντα Κώδικα ή θα πρέπει να συμπεριλάβει μια σχετική ρήτρα για την εφαρμογή του στους όρους και τις προϋποθέσεις οποιασδήποτε επιχειρηματικής συμφωνίας στην οποία υπεισέρχεται.

Κάθε υπάλληλος είναι υπεύθυνος για την ανάγνωση, την κατανόηση και την τήρηση του Κώδικα.

Οι διευθυντές της Επιχείρησης είναι υπεύθυνοι να διασφαλίζουν ότι το υπαλληλικό προσωπικό που τελεί υπό τη διαχείρισή τους, άμεσα ή έμμεσα, συμμορφώνεται με τον παρόντα Κώδικα Δεοντολογίας και ολοκληρώνει επιτυχώς κάθε απαιτούμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, λαμβάνοντας κάθε απαραίτητη πιστοποίηση.

Η Επιχείρηση θα πρέπει να ορίσει μία Υπηρεσία ή ένα Άτομο (αντίστοιχο ενός Κεντρικού Σημείου Επαφής) εντός των εγκαταστάσεών της, η οποία/το οποίο θα είναι υπεύθυνη/ο για τη διενέργεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την παρακολούθηση της συμμόρφωσης και τη διερεύνηση των καταγγελιών σχετικά με περιστατικά εμπορίας ανθρώπων. Τυχόν απορίες ή προβληματισμοί που σχετίζονται με τον παρόντα Κώδικα Δεοντολογίας θα πρέπει να απευθύνονται στο νομικό τμήμα της επιχείρησης ή στην Υπηρεσία ή το Άτομο που είναι επιφορτισμένη/ο με την ευθύνη της εποπτείας της κατάλληλης εφαρμογής του Κώδικα.

Οι αναφορές παραβιάσεων ή εικαζόμενων παραβιάσεων, που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων, πρέπει να παραμένουν εμπιστευτικές στο μέτρο του δυνατού, εάν ο εργαζόμενος που υποβάλλει την αναφορά επιθυμεί να διατηρήσει την ανωνυμία του.

Η Επιχείρηση θα πρέπει να τηρεί απόλυτη και αυστηρή στάση ενάντια στην επιβολή αντίποινων κατά εργαζομένων, οι οποίοι προχωρούν στην καταγγελία υποψίων περιστατικών εκμετάλλευσης ή συμμετέχουν σε ενέργειες διερεύνησης της συμμόρφωσης ακόμη και σε περίπτωση που δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία τεκμηρίωσης των ισχυρισμών της αναφοράς.

Κάθε παράβαση του παρόντος Κώδικα δύναται να αποτελέσει βάσιμη αιτία λήψης πειθαρχικών δράσεων και επιβολής κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένου ακόμη και του τερματισμού της εργασιακής σύμβασης, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Η παραβίαση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου δύναται, επίσης, να οδηγήσει στην ποινική δίωξη των υπεύθυνων.

Δήλωση Πολιτικής για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους

Η κατάλληλη **εκπαίδευση** σχετικά με τα ζητήματα που συμπεριλαμβάνονται στον Κώδικα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για όλα τα μέλη του προσωπικού της επιχείρησης. Ένα γενικό εκπαιδευτικό πλαίσιο θα πρέπει να παρέχεται στο προσωπικό, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμο και εγκεκριμένο μέσο ή μέθοδο, με στόχο τη συνολική και εμπειριστατωμένη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, όσον αφορά το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων και των πολυάριθμων εκφάνσεών της, καθώς και την κατάρτιση των υπαλλήλων σχετικά με τις υποχρεώσεις τους, βάσει του Κώδικα. Ο βασικός κορμός της εκπαίδευσης θα καλύπτει το φάσμα της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τόσο την εργασιακή όσο και τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Επιπλέον, θα διενεργηθούν εκπαιδευτικές συνεδρίες με εστίαση στην ενίσχυση τη εταιρικής ικανότητας σχεδιασμού, εφαρμογής, επιτήρησης και αξιολόγησης αποτελεσματικών δράσεων καταπολέμησης της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

Η επιχείρηση θα πρέπει να απαγορεύει ρητά όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων και όλοι οι φορείς με τους οποίους συνεργάζεται θα πρέπει να απέχουν ενεργά από κάθε τύπου πρακτικές, οι οποίες εμπίπτουν στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων, όπως:

- Η συμμετοχή σε οποιαδήποτε μορφή εμπορίας ανθρώπων·
- Η επιβολή καταναγκαστικής εργασίας κατά την εκτέλεση οποιουδήποτε έργου·
- Η καταστροφή, απόκρυψη, κατάσχεση ή απαγόρευση πρόσβασης των ατόμων σε προσωπικά τους έγγραφα ταυτοποίησης, όπως διαβατήρια ή διπλώματα οδήγησης, ανεξάρτητα από την εκδούσα αρχή·
- Η χρήση παραπλανητικών ή δόλιων πρακτικών κατά την πρόσληψη υποψηφίων ή την προσφορά θέσεων απασχόλησης/σύμβασης, όπως η μη γνωστοποίηση βασικών πληροφοριών σε γλώσσα προσιτή και κατανοητή στον εν δυνάμει υποψήφιο ή η ουσιώδης παραπλανητική περιγραφή των βασικών όρων και προϋποθέσεων της θέσης εργασίας κατά την πρόσληψη υποψηφίων, συμπεριλαμβανομένων των αποδοχών και των πρόσθετων παροχών, της συγκεκριμένης τοποθεσίας του χώρου εργασίας, των συνθηκών διαβίωσης και στέγασης και του αντίστοιχου κόστους (εφόσον παρέχονται από την Επιχείρηση), οποιασδήποτε σημαντικής δαπάνης που επιβαρύνει τον υποψήφιο και κατά περίπτωση της επικίνδυνης φύσης των συνθηκών εργασίας·
- Η χρήση υπηρεσιών ή υπεύθυνων προσλήψεων που δεν συμμορφώνονται με το ισχύον εργατικό δίκαιο της χώρας, στην οποία πραγματοποιείται η πρόσληψη·
- Η επιβάρυνση των αιτούντων/υποψηφίων με έξοδα/τέλη πρόσληψης·
- Σε περίπτωση που απαιτείται βάσει νόμου ή σύμβασης, η παράλειψη παροχής μέσου ή τρόπου μεταφοράς ή η αδυναμία πληρωμής του κόστους επιστροφής του εργαζομένου μετά τη λήξη του χρόνου απασχόλησης·

- Σε περίπτωση που απαιτείται βάσει νόμου ή σύμβασης, η αδυναμία παροχής ή διευθέτησης ενός χώρου στέγασης που να πληροί τις προδιαγραφές στέγασης και ασφάλειας της χώρας υποδοχής· ή

- Σε περίπτωση που απαιτείται βάσει νόμου ή σύμβασης, η απουσία γραπτής σύμβασης εργασίας, σύμβασης πρόσληψης ή άλλου απαιτούμενου εγγράφου εργασιακής απασχόλησης.

Οι εργαζόμενοι μπορούν να επικαλούνται και να βασίζονται στους ακόλουθους δείκτες για τον εντοπισμό πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων:

Συμπεριφορά και φυσική κατάσταση ενός θύματος:

- Το άτομο εκδηλώνει συμπτώματα άγχους, φόβου ή υποτακτική στάση

- Το θύμα φαίνεται να υποκύπτει και να παραχωρεί σε ένα άλλο πρόσωπο το δικαίωμα να μιλήσει εκ μέρους του

- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις σωματικής και/ή σεξουαλικής κακοποίησης, φυσικής συγκράτησης και περιορισμού δια της βίας ή βασανιστηρίων

- Το θύμα φαίνεται να έχει υποφέρει σωματικά τραύματα, να αντιμετωπίζει στέρηση τροφής, νερού, ύπνου, ιατρικής περίθαλψης ή άλλων βασικών αναγκαιοτήτων για τη ζωή

- Το θύμα φέρει ελάχιστα μόνο ή και καθόλου προσωπικά αντικείμενα.

Κοινωνική Συμπεριφορά:

- Το θύμα ενδέχεται να στερείται της ελευθερίας επικοινωνίας με τους φίλους ή την οικογένειά του

- Το θύμα δεν έχει ελευθερία κινήσεων

Εργασιακές Συνθήκες και Καθεστώς Μετανάστευσης:

- Το θύμα φαίνεται να εργάζεται για εξαιρετικά μεγάλα χρονικά διαστήματα/υπερβολικά πολλές ώρες

- Ο μισθός του θύματος φαίνεται να παρακρατείται από κάποιο τρίτο πρόσωπο ή το θύμα υποχρεούται να καταβάλλει ένα συγκεκριμένο ποσό σε τρίτα πρόσωπα

- Το θύμα απειλείται με απέλαση

- Το θύμα δεν έχει στην κατοχή του έγγραφα ταυτοποίησης και/ή ταξιδιωτικά έγγραφα

- Το θύμα αναγκάστηκε να εκτελέσει ορισμένες ενέργειες για τις οποίες υπό φυσιολογικές συνθήκες δεν θα παρείχε τη συναίνεσή του

Οι εργαζόμενοι θα πρέπει **να αναφέρουν κάθε τυχόν ύποπτο περιστατικό** που υποδεικνύει καταστάσεις εμπορίας ανθρώπων ή εξώθησης ατόμων στην πορνεία και αφορούν το προσωπικό της επιχείρησης, στην Υπηρεσία ή το άτομο που έχει οριστεί υπεύθυνη/ο για τη διερεύνηση ή καταγγελία περιστατικών εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων εντός της επιχείρησης.

Συνιστάται στους εργαζόμενους να αποφεύγουν την άμεση αντιπαράθεση με άτομα ύποπτα για το έγκλημα της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

Εάν ένας υπάλληλος έχει υποψίες ή παρατηρεί ενδείξεις δραστηριοποίησης δικτύων εμπορίας ανθρώπων, καταναγκαστικής εργασίας ή εκμετάλλευσης εργαζομένων, οφείλει να υποβάλλει άμεσα αναφορά στην Υπηρεσία ή το άτομο εντός της επιχείρησης, που είναι υπεύθυνη/ο για το συγκεκριμένο αυτό ζήτημα.

Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να ακολουθούν τους κανόνες που ορίζει το εκάστοτε εταιρικό πρωτόκολλο, όπως για παράδειγμα, η έγκαιρη ενημέρωση των τμημάτων διαχείρισης και ασφαλείας της επιχείρησης αναφορικά με το γεγονός ή την υποψία αυτού.

Οι υπάλληλοι παροτρύνονται να αναφέρουν, επίσης, υποθέσεις διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, καλώντας στον διαθέσιμο αριθμό για εθνικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης - απειλές βίας, σωματική επίθεση, επείγοντα ιατρικά περιστατικά, κ.λπ. - ή στην αρμόδια αστυνομική αρχή.

Σε συνθήκες όπου κάτι τέτοιο είναι διαθέσιμο και εφικτό, θα πρέπει, επιπλέον, να ενημερώνουν την εθνική υπηρεσία καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Δράσεις διερεύνησης και ελέγχου που πραγματοποιούνται από την επιχείρηση

Η Επιχείρηση θα πραγματοποιήσει έρευνες και ελέγχους προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες διεξάγονται σύμφωνα με τον παρόντα Κώδικα. Το σύνολο των υπαλλήλων της επιχείρησης, καθώς και τρίτα μέρη, με τα οποία η επιχείρηση συνεργάζεται στον οποιονδήποτε τομέα ή βαθμό, υποχρεούνται να συμμορφώνονται πλήρως και άμεσα με τους εσωτερικούς ή εξωτερικούς υπεύθυνους διερεύνησης και ελέγχου και να ανταποκρίνονται πλήρως και με ειλικρίνεια στις ερωτήσεις και τα αιτήματά τους για παροχή πληροφοριών και εγγράφων.

Οποιαδήποτε αδυναμία ή άρνηση ενός υπαλλήλου να συνεργαστεί πλήρως ή οποιαδήποτε ενέργεια που παρακωλύει τη διεξαγωγή έρευνας ή ελέγχου, όπως για παράδειγμα, η απόκρυψη ή η καταστροφή οποιωνδήποτε πληροφοριών ή εγγράφων τεκμηρίωσης, η παροχή ψευδών απαντήσεων ή ψευδών πληροφοριών ή η διαγραφή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άλλων εγγράφων, μπορεί να αποτελέσει δυνητική αιτία ανάληψης πειθαρχικών ενεργειών ή κυρώσεων, συμπεριλαμβανομένου ακόμη και του τερματισμού της εργασιακής σύμβασης, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας.

Συμμόρφωση των πελατών, των υπεργολάβων και των προμηθευτών

Οι πελάτες, οι υπεργολάβοι και οι προμηθευτές που σχετίζονται με την επιχείρηση θα πρέπει να λάβουν κάθε δυνατό μέτρο ώστε να εξασφαλίσουν την προστασία των αλυσίδων εφοδιασμού τους και κάθε τμήματος της επιχείρησής τους από περιστατικά σύγχρονης δουλείας και εμπορίας ανθρώπων. Οι πελάτες, οι υπεργολάβοι και οι προμηθευτές οφείλουν να συμμορφώνονται με τον παρόντα Κώδικα, καθώς και με όλους τους ισχύοντες νόμους.

Οι πελάτες, οι υπεργολάβοι και οι προμηθευτές πρέπει να είναι σε θέση να πιστοποιούν ότι τα υλικά που περιλαμβάνονται στα προϊόντα τους συμμορφώνονται με

όλους τους απαιτούμενους νόμους περί δουλείας και εμπορίας ανθρώπων. Η Επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα ανά πάσα στιγμή να ζητήσει από έναν προμηθευτή ή υπεργολάβο να παράσχει μια έκθεση αναφοράς των μέτρων που έχουν ληφθεί, με σκοπό να διασφαλίσει ότι δεν παρουσιάζονται στο πλαίσιο της επιχείρησής τους ή εντός της αλυσίδας εφοδιασμού τους συνθήκες σύγχρονης δουλείας και εμπορίας ανθρώπων.

Οι πελάτες, οι υπεργολάβοι και οι προμηθευτές φέρουν την υποχρέωση να γνωστοποιούν αμέσως στην Επιχείρηση κάθε παραβίαση ή απόκλιση από τον παρόντα Κώδικα.

Σε περίπτωση που ένας πελάτης, υπεργολάβος ή προμηθευτής παραβεί τον Κώδικα, η Επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει από τον εν λόγω προμηθευτή ή υπεργολάβο τη λήψη διορθωτικών μέτρων παρουσιάζοντας και αναλύοντας τις απαραίτητες ενέργειες που πρέπει να αναλάβει για να επανορθώσει την παράβαση. Σε περίπτωση που τα διορθωτικά μέτρα αποτύχουν και ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, η Επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα να τερματίσει οποιαδήποτε συμβατική σχέση υφίσταται με τον συγκεκριμένο συνεργάτη.

Με την υπογραφή ενός σχετικού εγγράφου, ο προμηθευτής ή ο υπεργολάβος που συνεργάζεται με την Επιχείρηση, συμφωνεί να συμμορφώνεται με τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος Κώδικα.

ΕΡΓΑΛΕΙΟ 4

Διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τις επιχειρήσεις

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής

Σε μια ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένη οικονομία, η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών διαιρείται πλέον σε πολλά στάδια, που συνδέονται ενίοτε με περίπλοκες και ασαφείς σχέσεις, με αποτέλεσμα, συχνά, οι επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε πρακτικές εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων, προκειμένου να ανελιχθούν και να ευδοκιμήσουν. Σε αυτό το πλαίσιο, σχεδόν κάθε εταιρεία που εμπλέκεται σε μια πολυεθνική αλυσίδα εφοδιασμού εκτίθεται στον κίνδυνο εμπλοκής της σε δίκτυα εμπορίας ανθρώπων,² εντούτοις ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων θεωρούν απίθανο το ενδεχόμενο συμμετοχής τους σε τέτοιου τύπου αλυσίδες εκμετάλλευσης ανθρώπων ή δεν κρίνουν ως επείγουσα ανάγκη την ενσωμάτωση και αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών στα πλαίσια των μοντέλων λειτουργίας τους.³

Οι εταιρείες, που διαπράττουν παραβάσεις και καταχρήσεις που συνδέονται με την εμπορία και διακίνηση ανθρώπων, προκαλούν εξαιρετικά σοβαρές και μακροπρόθεσμες βλάβες στα θύματα, ενώ εκθέτουν και την ίδια την επιχείρηση σε σημαντικούς κινδύνους.⁴ Επί της ουσίας, οι επιχειρήσεις εκτίθενται ολοένα και περισσότερο σε κινδύνους που συνδέονται με την καταναγκαστική εργασία και την εμπορία ανθρώπων στα πλαίσια των αλυσίδων εφοδιασμού τους, με την κυριότερη οδό να αποτελεί ο τομέας της πρόσληψης προσωπικού. Οι καταστάσεις αυτές συναντώνται ιδιαίτερα σε κλάδους όπου οι πρακτικές πρόσληψης με σκοπό την εκμετάλλευση είναι ευρέως διαδεδομένες και μετανάστες ή άλλες ευάλωτες κατηγορίες ατόμων προσλαμβάνονται σε θέσεις εργασίας χαμηλότερου επιπέδου ειδικευσης στην αλυσίδα εφοδιασμού.⁵ Η χρήση υπηρεσιών εύρεσης εργασίας και αλυσίδων υπερβολάβων μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο εμπλοκής των επιχειρήσεων σε πρακτικές εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων, καθώς η συγκεκριμένη οδός δραστηριοποίησης και

² Έρευνα του Κέντρου Κέντρου Επιχειρήσεων και Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ashridge και της Πρωτοβουλίας Δεοντολογικού Εμπορίου (με εστίαση στους εμπόρους λιανικής πώλησης και τους προμηθευτές που δραστηριοποιούνται στους τομείς της ένδυσης, των τροφίμων, σε πολυκαταστήματα, στην πώληση εξοπλισμού για το σπίτι και τον κήπο, στη διάθεση αναψυκτικών και ποτών, φρέσκων προϊόντων, και στους τομείς υγείας και προσωπικής φροντίδας) διαπίστωσε ότι το 71% των εταιρειών θεωρεί πιθανό το ενδεχόμενο ανάπτυξης συνθηκών σύγχρονης δουλειάς σε κάποιον κρίκο των αλυσίδων εφοδιασμού τους. Βλέπε Deloitte, *Addressing human trafficking risks in supply chain*, που διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/risk/us-risk-conflict-minerals-pov.pdf>.

³ Deloitte, *Addressing human trafficking risks in supply chain*, διατίθεται στην ιστοσελίδα:

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/risk/us-risk-conflict-minerals-pov.pdf>.

⁴ Υπουργείο Εργασίας των ΗΠΑ, *2018 List of Goods produced by child labor or forced labor*, σελ. 35, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.dol.gov/sites/default/files/documents/ilab/ListofGoods.pdf>.

⁵ Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, Οκτώβριος 2016, σελ. 6, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

λειτουργίας μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη διαφάνειας, όσον αφορά τις συνθήκες και τους όρους εργασίας, και στην παράνομη ή αδήλωτη εργασιακή απασχόληση θυμάτων εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων, τα οποία καταλήγουν στην αλυσίδα εφοδιασμού.⁶ Επιπροσθέτως, οι επιχειρήσεις ενδέχεται να εμπλέκονται σε δίκτυα εμπορίας ανθρώπων εάν οι εγκαταστάσεις, τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες τους χρησιμοποιούνται κατά οποιονδήποτε τρόπο από διακινητές για σκοπούς εμπορίας ανθρώπων (π.χ. στους τομείς των μεταφορών, του τουρισμού ή της φιλοξενίας).

Η δυνατότητα ανάπτυξης και δραστηριοποίησης δικτύων εμπορίας ανθρώπων εντός των αλυσίδων εφοδιασμού συνιστά μία πηγή αυξανόμενης ανησυχίας και προβληματισμού για τους ρυθμιστικούς φορείς, τις ΜΚΟ, τους επενδυτές και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επιχειρησιακών κλάδων, με κυριότερους εκείνους που εμπλέκονται σε παγκόσμιες και πολύπλοκες αλυσίδες εφοδιασμού. Η διασφάλιση της απόλυτης επίγνωσης του κινδύνου από την πλευρά των επιχειρήσεων και η λήψη ενεργών μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της (ενδεχόμενης) εμπλοκής τους σε δίκτυα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων είναι καθοριστικής σημασίας για την παγκόσμια προσπάθεια καταπολέμησης του φαινομένου. Όλες οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους και τον τόπο δραστηριοποίησης και λειτουργίας τους, οφείλουν να σέβονται και να συμμορφώνονται με το πλήρες φάσμα των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων.⁷

Σε πολλές χώρες, οι δράσεις στον ιδιωτικό τομέα για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, εξελίσσονται από μία προσπάθεια εθελοντικής πρωτοβουλίας σε έναν υποχρεωτικό κανόνα συμμόρφωσης στο πλαίσιο ενός ολοένα και αυξανόμενου νομοθετικού πλαισίου.⁸ Οι νέοι Κανονισμοί απαιτούν από τους οργανισμούς τον σχεδιασμό διαδικασιών δέουσας επιμέλειας, τη θέσπιση και εφαρμογή αποτελεσματικών εταιρικών πολιτικών και την ανάπτυξη μεθόδων αξιολόγησης για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, ώστε να περιορίσουν την ανάγκη ενδελεχούς ελέγχου από τα ενδιαφερόμενα μέρη και τις ΜΚΟ.⁹

Οι εταιρείες μπορούν να καταστούν άμεσα υπεύθυνες για παραβιάσεις μέτρων που αποβλέπουν στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και/ή να φέρουν υποχρέωση αναφοράς των κινδύνων της εμπορίας ανθρώπων στην αλυσίδα εφοδιασμού τους. Ενώ ορισμένες δικαιοδοσίες απαιτούν από τις εταιρείες να λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την παρακολούθηση της διαδικασίας πρόσληψης και τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων των εργαζομένων, άλλες δικαιοδοσίες επιβάλλουν ποικίλες υποχρεώσεις διαφάνειας, οι οποίες περιλαμβάνουν, κατά κύριο λόγο, απαιτήσεις γνωστοποίησης.

⁶ Κέντρο Κατά της Εμπορίας Ανθρώπων της Δανίας, Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικών Υπηρεσιών της Δανίας, *Managing the risk of hidden forced labour*, διατίθεται στην ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/guidelines_risk_management_en.pdf.

⁷ Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, Οκτώβριος 2016, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

⁸ Περιλαμβάνει χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες.

⁹ Deloitte, *Addressing human trafficking risks in supply chain*, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/risk/us-risk-conflict-minerals-pov.pdf>.

Οι νομικές διατάξεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων ποικίλλουν μεταξύ των διαφορετικών δικαιοδοσιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η νομοθεσία ισχύει μόνο για τα φυσικά πρόσωπα, ενώ σε άλλες, η σχετική εθνική νομοθεσία απαγορεύει ρητά ορισμένες άμεσες ενέργειες εμπορίας ανθρώπων (ή το ισοδύναμό τους) στις εταιρείες. Σε ορισμένες δικαιοδοσίες ορίζεται, επίσης, η υποχρέωση των εταιρειών να αποκαλύπτουν πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Πρέπει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι πολλές νομοθετικές πράξεις επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής τους περικλείοντας και επηρεάζοντας εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, επιφέροντας εκτεταμένες νομικές συνέπειες στις αλυσίδες εφοδιασμού και τις επιχειρηματικές σχέσεις.¹⁰

Ωστόσο, τα νομοθετικά μέτρα που αφορούν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των εταιρειών για παραβάσεις που σχετίζονται με την εκμετάλλευση και την εμπορία ανθρώπων είναι αποσπασματικά. Η δράση του ιδιωτικού τομέα για την καταπολέμηση τέτοιων παραβάσεων, εξακολουθεί να στηρίζεται σε εθελοντικές πρωτοβουλίες.¹¹ Παρόλα αυτά, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να αποτελέσει ένα παγκόσμιο πρότυπο ηθικής και συμπεριφοράς που θα αφορά όλες τις επιχειρήσεις. Συνεπώς, θα πρέπει να εφαρμόζονται απαραίτητα μέτρα δέουσας επιμέλειας, ώστε να διασφαλιστεί η εφαρμογή ηθικών επιχειρηματικών πρακτικών με στόχο τη μη εμπλοκή σε περιστατικά εμπορίας ανθρώπων.

Διεθνές νομικό πλαίσιο

Ενώ ορισμένες μόνο δικαιοδοσίες έχουν θεσπίσει νομοθετικές διατάξεις που επιβάλλουν την τήρηση συγκεκριμένων υποχρεώσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων από τις επιχειρήσεις, οι εταιρείες υποχρεούνται να ασκούν τις οικονομικές τους δραστηριότητες σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς και περιφερειακές νομοθετικές διατάξεις. Υπάρχουν αρκετά διεθνή πρωτόκολλα, συνθήκες και συμβάσεις που παρέχουν ένα συνολικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Καθώς η εμπορία ανθρώπων συνιστά ένα έγκλημα με πολλές διαφορετικές πτυχές, κάθε ενέργεια που εμπίπτει στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων παραβιάζει ένα ευρύ φάσμα νόμων, αγγίζοντας διατάξεις που διέπουν τόσο την καταναγκαστική εργασία όσο και τη δωροδοκία, την παράνομη φυλάκιση, τη διαφθορά και τη μετανάστευση. Συνεπώς, το πεδίο των διεθνών νομικών διατάξεων που μπορούν να αξιοποιηθούν στην προσπάθεια αποτροπής εμπλοκής των επιχειρήσεων σε παραβάσεις που σχετίζονται με τέτοια εγκλήματα είναι εξαιρετικά ευρεία εμβέλειας.

Η πλέον ολοκληρωμένη και συναφής πράξη διεθνούς δικαίου είναι το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδίως Γυναικών και Παιδιών (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children), που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού

¹⁰ Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, Οκτώβριος 2016, σελ. 6, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

¹¹ Υπουργείο Εργασίας των ΗΠΑ, *2018 List of Goods produced by child labor or forced labor*, σελ. 35, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.dol.gov/sites/default/files/documents/ilab/ListofGoods.pdf>.

Οργανωμένου Εγκλήματος (αναφερόμενη, συχνά, ως Πρωτόκολλο του Παλέρμο), η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2003.¹² Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει έναν συμφωνηθέντα και διεθνώς δεσμευτικό ορισμό της εμπορίας ανθρώπων και θέτει τα θεμέλια της διεθνούς δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω διάταξη δεν κάνει ρητή αναφορά στην ευθύνη των επιχειρήσεων για συνενοχή στις αλυσίδες εφοδιασμού, είτε άμεσα, είτε έμμεσα, αποσκοπεί, εντούτοις, στην ποινικοποίηση οποιασδήποτε δραστηριότητας που προάγει ή ενισχύει, κατά οποιονδήποτε τρόπο, την ανθρώπινη διακίνηση και εμπορία. Αναφέρει, για παράδειγμα, την υποχρέωση λήψης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σχετικά με την εκμετάλλευση και εμπορία ανθρώπων, καθώς και την υποχρέωση ποινικοποίησης οποιουδήποτε ατόμου ή φορέα δρα ως «συνεργός» σε αδικήματα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων.

Οι Κατευθυντήριες Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Κατευθυντήριες Αρχές) συγκροτούν ένα σύνολο παγκόσμιων κατευθυντήριων γραμμών για τα κράτη και τις επιχειρήσεις, που αποσκοπούν στην πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται στα πλαίσια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.¹³ Οι Κατευθυντήριες Αρχές υιοθετήθηκαν το 2011 και εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και έκτοτε ενσωματώθηκαν σε μια σειρά διεθνών ρυθμιστικών διατάξεων που πραγματεύονται την εταιρική ευθύνη σε καταστάσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εν λόγω νομοθετική πράξη ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να ενεργούν με τη δέουσα επιμέλεια, ώστε να αποφεύγουν την εμπλοκή τους σε συνθήκες παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και να εντοπίζουν και να αντιμετωπίζουν καταλλήλως τις αρνητικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων στις οποίες εμπλέκονται.

Οι Κατευθυντήριες Αρχές των ΗΕ για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα αντικατοπτρίζονται στις Κατευθυντήριες Γραμμές του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν συστάσεις των κυβερνήσεων προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ή διατηρούν τις βάσεις τους σε χώρες όπου έχουν προσχωρήσει. Παρέχουν μη δεσμευτικές αρχές και πρότυπα υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς σε παγκόσμιο πλαίσιο, σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους και τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα.¹⁴

Πρόσφατα, μία προσπάθεια υιοθέτησης ενός νομικά δεσμευτικού μέσου για τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων των διεθνικών επιχειρήσεων και άλλων επιχειρηματικών φορέων, δυνάμει του διεθνούς δικαίου περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρουσιάστηκε

¹² Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδίως Γυναικών και Παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διακρατικού Οργανωμένου Εγκλήματος, όπως υιοθετήθηκε και άνοιξε προς υπογραφή, επικύρωση και προσχώρηση με το Ψήφισμα 55/25 της Γενικής Συνέλευσης της 15ης Νοεμβρίου 2000, και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>.

¹³ Γραφείο Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, *Guiding Principles on Business and Human Rights*, διατίθεται στην ιστοσελίδα: https://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingprinciplesBusinesshr_eN.pdf.

¹⁴ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΟΣΑ για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>. Βλέπε επίσης: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, Κατευθυντήριες Γραμμές Δέουσας Επιμέλειας του ΟΟΣΑ για την Υπεύθυνη Επιχειρηματική Συμπεριφορά, διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.

από το “Zero Draft” που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2018 από την ανοικτής σύνθεσης διακυβερνητική ομάδα εργασίας του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, σχετικά με τις υπερεθνικές επιχειρήσεις και άλλους επιχειρηματικούς φορείς, όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα (OEIWG – Open-Ended Intergovernmental Working Group).¹⁵ Το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει αναφορά στις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας, δηλώνοντας ότι τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν, στα πλαίσια της εθνικής τους νομοθεσίας, ότι όλα τα πρόσωπα που εμπλέκονται σε επιχειρηματικές δραστηριότητες διακρατικού χαρακτήρα, αναλαμβάνουν υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας καθ’ όλη τη διάρκεια και στο σύνολο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, καθώς και αποτελεσματικές εθνικές διαδικασίες για την επιβολή της συμμόρφωσης.

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων στηρίζεται στο Πρωτόκολλο του Παλέρμο και στοχεύει στην περαιτέρω ενίσχυση των μέτρων πρόληψης και προστασίας που παρέχει.¹⁶ Απαιτεί από κάθε συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης να εξασφαλίζει ότι κάθε νομικό πρόσωπο - συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών - δύναται να αναλάβει την ευθύνη για ένα ποινικό αδίκημα που διαπράττεται προς όφελός του από ένα φυσικό πρόσωπο. Η Σύμβαση απαιτεί από τα Κράτη να διασφαλίζουν ότι μια εταιρεία που επωφελείται από το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο διαπράττεται από φυσικό πρόσωπο που καταλαμβάνει θέση εξουσίας εντός της εν λόγω εταιρείας, διαπράττει ποινικό αδίκημα. Συνεπώς, παρουσιάζεται σαφής πρόθεση να καταστούν οι επιχειρήσεις υπεύθυνες για πράξεις που σχετίζονται με την εκμετάλλευση και την εμπορία ανθρώπων.

Τέλος, ελήφθησαν επιπλέον μέτρα και σε επίπεδο ΕΕ για την αντιμετώπιση ζητημάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, υπό γενικούς όρους.¹⁷ Το νομικό πλαίσιο της ΕΕ απαιτεί από της μεγάλης κλίμακας εταιρείες να γνωστοποιούν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και διαχείρισης κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων. Η πρακτική αυτή επιτρέπει στους επενδυτές, τους καταναλωτές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, να αξιολογήσουν τις μη οικονομικές επιδόσεις των μεγάλων εταιρειών και ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις αυτές να αναπτύξουν μια υπεύθυνη εταιρική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Οδηγία 2014/95/ΕΕ, οι μεγάλης κλίμακας εταιρείες υποχρεούνται να δημοσιεύουν εκθέσεις σχετικά με τις πολιτικές που εφαρμόζουν, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την κοινωνική ευθύνη και τη μεταχείριση των εργαζομένων, καθώς και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁸

¹⁵ Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Νομικά δεσμευτική πράξη για τη ρύθμιση, στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δραστηριοτήτων των διεθνικών εταιρειών και άλλων επιχειρηματικών κλάδων, «Έγγραφο Μηδέν» (“Zero Draft”), 16.7.2018, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/WGTransCorp/Session3/DraftLBI.pdf>.

¹⁶ Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, Σειρά Συνθηκών του Συμβουλίου της Ευρώπης, αριθ. 197, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://rm.coe.int/168008371d>.

¹⁷ Βλέπε, για παράδειγμα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ 2011-14 για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, COM (2011) 681, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0681_/com_com\(2011\)0681_en.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0681_/com_com(2011)0681_en.pdf).

¹⁸ Οδηγία 2014/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2013/34/ΕΕ όσον αφορά τη γνωστοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών

Τι είναι η δέουσα επιμέλεια;

Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική πρόοδο, εντούτοις οι επιχειρηματικές δραστηριότητες ενδέχεται, επίσης, να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις, όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση, τους εργαζόμενους, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον, τις πρακτικές δωροδοκίας και τους καταναλωτές. Προκειμένου να αποφευχθεί και να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ένα τέτοιου τύπου αντίκτυπο, εφαρμόζονται διαδικασίες δέουσας επιμέλειας με σκοπό να παρέχουν στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα και τα μέσα προληπτικής διαχείρισης δυνητικών και δυσμενών επιπτώσεων που επιφέρουν ή στις οποίες συμβάλλουν.¹⁹

Η δέουσα επιμέλεια συνιστά τη «διαδικασία που πρέπει να διεξάγουν οι επιχειρήσεις για τον εντοπισμό, την πρόληψη, τον περιορισμό και τη λήψη κατάλληλων ενεργειών αντιμετώπισης των πραγματικών και δυνητικών δυσμενών επιπτώσεων που αφορούν τις ίδιες τις επιχειρήσεις, την αλυσίδα εφοδιασμού τους και άλλες επιχειρηματικές σχέσεις».²⁰

Τα τέσσερα βασικά στοιχεία της εταιρικής δέουσας επιμέλειας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ορίζονται ως εξής:

1. Προσδιορισμός και αξιολόγηση των πραγματικών ή δυνητικών δυσμενών επιπτώσεων επί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις οποίες η εταιρία μπορεί να προκαλέσει ή στις οποίες μπορεί να εμπλέκεται μέσω των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων ή οι οποίες μπορούν να συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της μέσω των επιχειρηματικών της σχέσεων. Οι κίνδυνοι θα πρέπει να προσδιορίζονται και να αξιολογούνται βάσει γεωγραφικού πλαισίου, τομέα και επιχειρηματικών σχέσεων στο σύνολο και καθ' όλη τη διάρκεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων - τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης, όσο και σε επίπεδο θυγατρικών εταιρειών - καθώς και στα πλαίσια της αλυσίδας εφοδιασμού.

2. Ενσωμάτωση των πορισμάτων, που προκύπτουν από έρευνες αξιολόγησης των επιπτώσεων, στο ρυθμιστικό πλαίσιο συναφών εταιρικών διαδικασιών και ανάληψη κατάλληλης δράσης, ανάλογα με τον βαθμό εμπλοκής της επιχείρησης στη δυσμενή επίδραση.

3. Παρακολούθηση και εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων και των διαδικασιών αντιμετώπισης των αρνητικών επιπτώσεων επί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με σκοπό την αξιολόγησή τους και, όπου απαιτείται, τον επαναπροσδιορισμό τους.

4. Επαρκής ενημέρωση σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης των επιπτώσεων και παροχή αποδείξεων ύπαρξης και εφαρμογής των κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών

και πληροφοριών περί ποικιλομορφίας από ορισμένες μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις και ομάδες, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN>.

¹⁹ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct*, σελ. 15, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.

²⁰ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct*, σελ. 15, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.

στα πλαίσια δραστηριοποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων - ιδίως των εμπλεκόμενων παραγόντων.²¹

Κύριος σκοπός της εφαρμογής διαδικασιών δέουσας επιμέλειας για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η πρόληψη εμφάνισης δυσμενών επιπτώσεων για τα εμπλεκόμενα πρόσωπα: οι κίνδυνοι που αφορούν καθαρά τις επιχειρήσεις δεν αποτελούν πρωταρχικό μέλημα των δράσεων αυτών. Οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας θα πρέπει να ακολουθούνται και να τηρούνται σε συνεχή βάση και να προσαρμόζονται διαρκώς, καθώς εξελίσσονται οι επιχειρηματικές δραστηριότητες και το περιβάλλον λειτουργίας της εταιρείας. Η αποτελεσματική εφαρμογή δέουσας επιμέλειας πρέπει να συνεπάγεται προσπάθειες ώστε να συμπεριληφθεί η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά στις πολιτικές και τα συστήματα διαχείρισης των εταιρειών.

Οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας θα πρέπει να αποσκοπούν στον προσδιορισμό και τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων, που στόχο έχουν, όχι μόνο την πρόληψη των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των καταχρήσεων, αλλά και την ενίσχυση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας με τις ενδιαφερόμενες κοινότητες. Υπό αυτή την έννοια, ο σχεδιασμός των εν λόγω διαδικασιών θα πρέπει να στηρίζεται στην ουσιαστική συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων, ιδίως των επηρεαζόμενων παραγόντων, των φορέων και οντοτήτων υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των τοπικών λαϊκών οργανώσεων.

Οι εταιρείες θα πρέπει, επίσης, να εφαρμόσουν διαδικασίες, ώστε να διευκολύνουν την κοινή αποδοχή και εφαρμογή των θεσπισμένων αρχών εντός της αλυσίδας εφοδιασμού τους, δυνάμει της σύνταξης συμβατικών προδιαγραφών και κατευθυντήριων γραμμών για την προώθηση της κοινωνικής ευθύνης και τη δέσμευση διαχείρισης, του εργασιακού πλαισίου, κατά κύριο λόγο, σύμφωνα με τους εθνικούς και διεθνείς νόμους για την εργασία, τη δικαιοσύνη και την καθολική αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην εργασία.

Διαδικασίες δέουσας επιμέλειας

Ενώ οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας πρέπει να είναι ανάλογες του κινδύνου και κατάλληλες για τις ειδικές συνθήκες και το πλαίσιο της εκάστοτε επιχείρησης, μπορούν, εντούτοις να οριστούν ορισμένοι γενικοί κανόνες για τη θέσπιση και εφαρμογή τέτοιων διαδικασιών.

Ειδικότερα, οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας και τα μέτρα υποστήριξής τους θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν:²²

²¹ Ηνωμένα Έθνη, Γραφείο Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, *Corporate human rights due diligence – identifying and leveraging emerging practice* διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Business/Pages/CorporateHRDueDiligence.aspx>.

²² Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct*, σελ. 21, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.

1. Ενσωμάτωση των αρχών υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς στις πολιτικές και τα συστήματα διαχείρισης

Αυτό περιλαμβάνει τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη διάδοση πολιτικών σχετικά με την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, ζητήματα που απεικονίζουν τις δεσμεύσεις της επιχείρησης αναφορικά με τις αρχές και τα πρότυπα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Οι εν λόγω πολιτικές θα πρέπει να αφορούν, όχι μόνο τις δραστηριότητες της ίδιας της επιχείρησης, αλλά και τις επιχειρηματικές ενέργειες που συνδέονται με την αλυσίδα εφοδιασμού τους και τις λοιπές επιχειρηματικές τους συνεργασίες, και μπορούν να λάβουν τη μορφή αυτοτελών πολιτικών ή να συμπεριληφθούν σε γενικές πολιτικές ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή δεοντολογικές πολιτικές της εταιρείας.

Προκειμένου να ενσωματωθούν οι αρχές υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς στις εταιρικές πολιτικές και στα συστήματα διαχείρισης, είναι απαραίτητο να ληφθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Ανάθεση του έργου συλλογής και ανάλυσης των απαιτήσεων των διαφόρων δικαιοδοσιών, σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, στους γενικούς συμβούλους και τους νομικούς εμπειρογνώμονες της εταιρείας·

- Συγκέντρωση δια-λειτουργικών στοιχείων για την πλήρη αξιολόγηση του κινδύνου εμπλοκής σε δίκτυα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων σε όλο το φάσμα δραστηριοποίησης της επιχείρησης·

- Ενσωμάτωση των πολιτικών της επιχείρησης, που αφορούν ζητήματα υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς, στους οργανισμούς εποπτείας της επιχείρησης και προσδιορισμός των αντίστοιχων ανώτατων διοικητικών στελεχών και τμημάτων που καθίστανται πρωταρχικά υπεύθυνα για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής ομάδας και/ή της αλυσίδας εφοδιασμού·

- Παροχή κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στους υπαλλήλους με σκοπό την ενίσχυση και κατανόηση της εφαρμογής των σχετικών πτυχών των πολιτικών καταπολέμησης της εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων και παροχή επαρκών πόρων, ανάλογων του βαθμού της απαιτούμενης δέουσας επιμέλειας·

- Ανάπτυξη κινήτρων για τους εργαζόμενους και τις επιχειρηματικές μονάδες, συμβατών με τις εταιρικές πολιτικές υπεύθυνης επιχειρησιακής συμπεριφοράς·

- Ανάπτυξη, εφαρμογή ή προσαρμογή υφιστάμενων διαδικασιών υποβολής καταγγελιών εκ μέρους των εργαζομένων, με σκοπό τη διευκόλυνση υποβολής αναφορών και καταγγελιών που σχετίζονται με θέματα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων (π.χ. εργασιακές πρακτικές, διαφθορά, εταιρική διακυβέρνηση).

Οι εταιρείες θα πρέπει, επίσης, να ορίζουν σαφείς προσδοκίες απέναντι στους προμηθευτές τους για τη λήψη συγκεκριμένων δράσεων, που σχετίζονται με την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων, στο πλαίσιο της αλυσίδας εφοδιασμού. Η θέσπιση σαφώς καθορισμένων απαιτήσεων υποχρεώνει τους προμηθευτές να συμμορφώνονται με την εταιρική πολιτική καταπολέμησης της εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων, να υποβάλλουν συγκεκριμένες πληροφορίες και σχετικά έγγραφα τεκμηρίωσης και να παρέχουν δικαιώματα ελέγχου στην εταιρεία. Οι ακόλουθες πτυχές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε περιπτώσεις όπου οι απαιτήσεις αυτές εμπεριέχονται σε εταιρικά προγράμματα που αφορούν την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων:

- Σχεδιασμός πολιτικών που μπορούν να διευρύνουν και να εμβαθύνουν τη διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού και τις σχέσεις με τον κλάδο των προμηθευτών·
- Εισαγωγή μηχανισμών, όπως κώδικες συμπεριφοράς προμηθευτών, διενέργεια περιοδικών ελέγχων και εκθέσεων αναφοράς·
- Ορισμός συμβατικών υποχρεώσεων, ώστε να συμπεριλαμβάνεται το δικαίωμα της εταιρείας να διενεργεί ελέγχους προμηθευτών ή/και να διακόψει τη σύμβαση σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

2. Προσδιορισμός των πραγματικών ή δυνητικών δυσμενών επιπτώσεων, στο πλαίσιο των επιχειρήσεων, των αλυσίδων εφοδιασμού και των επιχειρηματικών σχέσεων

Οι εταιρείες πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε να ενισχύσουν τη γνώση και την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τις δυσμενείς επιπτώσεις της άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής τους σε δίκτυα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων. Για τον σκοπό αυτό, οι αρμόδιες υπηρεσίες θα πρέπει να συλλέγουν δεδομένα για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων μη συμμόρφωσης με τα νομοθετικά διατάγματα που διέπουν την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων.

Τα καθήκοντα που σχετίζονται με την επίτευξη του στόχου αυτού είναι τα εξής:

- Διεξαγωγή μίας διερευνητικής διαδικασίας για τον προσδιορισμό όλων των τομέων της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων του συνόλου των λειτουργιών, των εταιρικών σχέσεων και των αλυσίδων εφοδιασμού της, όπου είναι πιθανότερο να ανακύψουν κίνδυνοι που σχετίζονται με την εκμετάλλευση και εμπορία ανθρώπων. Η εν λόγω διαδικασία μελέτης θα πρέπει να περικλείει στοιχεία, όπως παράγοντες κινδύνου που αφορούν τους διάφορους τομείς, το γεωγραφικό πλαίσιο, τα προϊόντα και την ίδια την επιχείρηση. Η διερευνητική, αυτή, διαδικασία θα επιτρέψει στην εταιρεία να θέσει, αρχικά, ως προτεραιότητα, την αξιολόγηση και τον έλεγχο των σημαντικότερων πεδίων κινδύνου που προσδιορίστηκαν.
- Διεξαγωγή εμπεριστατωμένης αξιολόγησης σχετικά με τη δυνητική ή πραγματική συμμετοχή της εταιρείας στην παραγωγή οποιουδήποτε αρνητικού αντίκτυπου, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο η εταιρεία: προκάλεσε (ή θα μπορούσε να προκαλέσει) τις δυσμενείς επιπτώσεις· ή συνέβαλε (ή θα μπορούσε να συμβάλει) στις δυσμενείς επιπτώσεις· ή κατά πόσο οι αρνητικές επιπτώσεις είναι (ή θα μπορούσαν να είναι) άμεσα συνδεδεμένες με τις λειτουργίες, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που διεξάγονται μέσω μίας επιχειρηματικής σχέσης.
- Ιεράρχηση των σημαντικότερων κινδύνων και επιπτώσεων, με σκοπό την ανάληψη δράσεων με βάση τον βαθμό της σοβαρότητας και τις πιθανότητες που προσδιορίστηκαν δυνάμει της προαναφερθείσας αξιολόγησης.

3. Καταπολέμηση, πρόληψη ή περιορισμός των δυσμενών επιπτώσεων

Σε αυτό το στάδιο, οι εταιρείες θα πρέπει να αναστείλουν ή να διακόψουν εξ ολοκλήρου δραστηριότητες που προκαλούν ή είναι πολύ πιθανό να προκαλέσουν ή να συμβάλουν σε δυσμενείς επιπτώσεις που αφορούν θέματα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν ad hoc προγράμματα για την πρόληψη και τον περιορισμό των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων.

Η κατάλληλη απόκριση και δράση αντιμετώπισης, εν όψει κινδύνων που προκύπτουν από τις επιχειρηματικές σχέσεις, μπορεί να κυμαίνεται από μία απόφαση διατήρησης της επιχειρηματικής σχέσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα καταβληθούν οι απαραίτητες προσπάθειες περιορισμού του κινδύνου, την προσωρινή αναστολή της σχέσης, ενώ, παράλληλα, επιδιώκονται συνεχείς ενέργειες για τον περιορισμό του κινδύνου, έως την εξ

ολοκλήρου διακοπή της επιχειρηματικής σχέσης. Όσον αφορά το τελευταίο ενδεχόμενο, η απόφαση διακοπής της συμβατικής εταιρικής σχέσης θα πρέπει να εξετάζει επιπλέον τις δυνητικές κοινωνικές και οικονομικές δυσμενείς επιπτώσεις της ενέργειας αυτής.

4. Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων

Οι εταιρείες θα πρέπει να λειτουργούν στα πλαίσια μίας συνεχούς διαδικασίας παρακολούθησης και αξιολόγησης, προκειμένου να ελέγχουν κατάλληλα την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών δέουσας επιμέλειας. Επιπλέον, θα πρέπει, βάσει των ευρημάτων που αντλήθηκαν από την σχετική παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των διαδικασιών, να λάβουν τις απαραίτητες ενέργειες για τη βελτίωση των μελλοντικών διαδικασιών δέουσας επιμέλειας.

5. Γνωστοποίηση του τρόπου αντιμετώπισης των επιπτώσεων

Οι εταιρείες θα πρέπει να κοινοποιούν στο ευρύτερο, εκτός της επιχείρησης, κοινό, πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές και τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας, καθώς και σχετικά με τα πορίσματα και τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων που διεξάγονται για τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση πραγματικών ή δυνητικών δυσμενών επιπτώσεων. Θα πρέπει, επιπλέον, να καθοριστούν οι καταλληλότερες μορφές κοινοποίησης, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το εμπορικό απόρρητο και/ή τους ανταγωνιστικούς προβληματισμούς ή τα θέματα ασφάλειας.

Οι πληροφορίες που αφορούν τη δέουσα επιμέλεια θα πρέπει να δημοσιοποιούνται με ευπρόσιτο και κατανοητό τρόπο, π.χ. στην ιστοσελίδα της εταιρείας, στις εγκαταστάσεις της εταιρείας και στις τοπικές διαλέκτους. Καθώς οι πληροφορίες αυτές είναι εξαιρετικής σημασίας για τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων που επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν, οι εταιρείες θα πρέπει να επικοινωνούν μαζί τους έγκαιρα και με σεβασμό στον πολιτισμικό τους χαρακτήρα.

6. Ανάληψη ενεργειών αποκατάστασης, όπου κρίνεται απαραίτητο

Κατόπιν διαπίστωσης, εκ μέρους της εταιρείας, ότι έχει προκαλέσει ή έχει συμβάλει στην ανάκυψη πραγματικών δυσμενών επιπτώσεων, οι επιπτώσεις αυτές θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα μέσω ανάληψης των απαραίτητων δράσεων ή συνεργασίας στις δράσεις αποκατάστασής τους. Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συνεργάζονται με νόμιμους μηχανισμούς δικαστικής και εξωδικαστικής αποκατάστασης, μέσω των οποίων οι ενδιαφερόμενοι φορείς και οι κάτοχοι πνευματικών δικαιωμάτων μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες.

Συνέπειες της (μη) εμπλοκής στην αλυσίδα εμπορίας ανθρώπων

Παρά το γεγονός ότι πολλές εταιρείες είναι πιθανό να θεωρούν τις προσπάθειες κοινωνικής συμμόρφωσης ως πολύπλοκες και δυσχερείς διαδικασίες, οι ενέργειες αυτές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον τομέα της ανάπτυξης δεξιοτήτων εντός των πλαισίων της επιχείρησης, ενώ έχουν σημαντική επίδραση στην υπόληψη και μακροπρόθεσμη επιτυχία της εταιρείας.

Όταν μια εταιρεία εμπλέκεται σε αδικήματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων, οι αρνητικές συνέπειες ενδέχεται να περιλαμβάνουν την αποδιοργάνωση της

αλυσίδας εφοδιασμού - γεγονός που μειώνει την παραγωγικότητα και οδηγεί σε απρόβλεπτες καθυστερήσεις στην παραγωγή -, οικονομικές κυρώσεις, νομικά ζητήματα και ζητήματα συμμόρφωσης, σημαντικά πλήγματα στην υπόληψη και την εταιρική φήμη και ελλιπή συμμετοχή των υπαλλήλων.

Ο κίνδυνος ζημιάς της εταιρικής φήμης, είτε πρόκειται για ζητήματα της επιχείρησης είτε για ζητήματα που αφορούν την αλυσίδα εφοδιασμού, κυμαίνεται, αυτή τη στιγμή, σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα.²³ Η φήμη των επιχειρήσεων μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά στην αντίληψη τόσο των καταναλωτών όσο και των επενδυτών, όταν εμπλέκονται - είτε άμεσα είτε έμμεσα - σε περιστατικά που αφορούν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των παραβάσεων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων.²⁴ Από τη μία πλευρά, οι καταναλωτές επηρεάζονται από την υπευθυνότητα και την αξιοπιστία που επιδεικνύουν οι εταιρείες στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτό μπορεί, δυνητικά, να οδηγήσει σε μείωση των πωλήσεων και των εσόδων, εάν μια εταιρεία συνδέεται με την εμπορία ανθρώπων.²⁵ Από την άλλη πλευρά, οι επενδυτές αναγνωρίζουν ολοένα και περισσότερο τον αντίκτυπο της εμπορίας ανθρώπων και τους ευρύτερους κινδύνους που ενέχουν οι παραβάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενσωματώνουν αυτές τις πτυχές στις επενδυτικές τους αποφάσεις και τη διαδικασία διαχείρισης.²⁶ Για τον λόγο αυτό, οι εταιρείες που καθιερώνουν συστήματα δέουσας επιμέλειας και υποβολής αναφορών και καταγγελιών, με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας και του όγκου των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις των δράσεων υπέρ της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιτρέπουν στους επενδυτές να αξιολογούν καλύτερα τυχόν εμπορικούς κινδύνους που σχετίζονται με τα ανθρωπίνα δικαιώματα.

Σε γενικές γραμμές, μία θετική προσέγγιση απέναντι στην αναγνώριση και αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η εμπορία ανθρώπων, μπορεί να αυξήσει την ανθεκτικότητα των αλυσίδων εφοδιασμού, να συμβάλει στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τους σχετικούς κανονισμούς και υποχρεώσεις και να οδηγήσει, τελικά, σε βελτίωση της αξίας και της υπόληψης της εταιρικής φήμης, μεταξύ άλλων, απέναντι και στους πελάτες, τους συνεργάτες, τους υπαλλήλους και τις τοπικές κοινότητες.

²³ Παγκόσμια Πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, *Human Trafficking and Business: good practice to prevent and combat human trafficking*, διατίθεται στην ιστοσελίδα: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_142722.pdf. See also Institute for Human Rights and Business, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, October 2016, p. 5, available at: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

²⁴ Forbes, Christopher P. Skroupa, *The Large Impact Of Human Rights Infractions: 'Corporate Risks Are At An All-Time High'*, 7 Μαρτίου 2018, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.forbes.com/sites/christopherskroupa/2018/03/07/the-large-impact-of-human-rights-infractions-corporate-risks-are-at-an-all-time-high/#67d2c2f81aea>.

²⁵ Παγκόσμια Πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, *Human Trafficking and Business: good practice to prevent and combat human trafficking*, διατίθεται στην ιστοσελίδα: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_142722.pdf.

²⁶ Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, Οκτώβριος 2016, σελ. 9, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

Συμπεράσματα

Δυστυχώς, κανένας επιχειρηματικός κλάδος δεν εξαιρείται από το ενδεχόμενο εμπλοκής του σε εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων σε κάποιο στάδιο εντός της αλυσίδας εφοδιασμού. Πολλές εταιρείες ενδέχεται να διευκολύνουν, εν αγνοία τους, το φαινόμενο αυτό, συνεργαζόμενοι με εγκληματικές οργανώσεις που κρύβονται πίσω από στρώματα εταιρειών των οποίων οι θυγατρικές είναι πιθανό να βασίζονται σε υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων.

Η εμπορία ανθρώπων και η σύγχρονη δουλειά αποτελούν ζητήματα που ενέχουν σημαντικές δυσκολίες διαχείρισης από την πλευρά των επιχειρήσεων, εντούτοις, είναι απαραίτητο να τεθούν ως προτεραιότητα. Οι επιχειρήσεις πρέπει να χρησιμοποιούν αναλυτικά εργαλεία, που αξιοποιούν νέα δεδομένα και τροφοδοτούνται από την τεχνολογία, ώστε να διασφαλίσουν τη διαφανή και ηθική επιχειρηματική λειτουργία των προμηθευτών με τους οποίους συνεργάζονται, μειώνοντας, παράλληλα, τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και τους κινδύνους υπόληψης.²⁷

Σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρείται σημαντική αύξηση των προσδοκιών και των απαιτήσεων υπεύθυνης και ενεργού συμμετοχής του επιχειρηματικού χώρου σε θέματα που συνδέονται με την εμπορία ανθρώπων εντός της αλυσίδας εφοδιασμού τους. Είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα εργαλεία, να συμμετέχουν σε κοινές πρωτοβουλίες και να υποστηρίζουν την αποτελεσματική νομοθεσία και δράση, με στόχο το οριστικό τέλος της εμπλοκής των επιχειρήσεων σε πρακτικές που συνδέονται με την εκμετάλλευση και εμπορία ανθρώπων.²⁸

²⁷ Forbes, Christopher P. Skroupa, *The Large Impact Of Human Rights Infractions: 'Corporate Risks Are At An All-Time High'*, 7 Μαρτίου 2018, διατίθεται στην ιστοσελίδα:

<https://www.forbes.com/sites/christopherskroupa/2018/03/07/the-large-impact-of-human-rights-infractions-corporate-risks-are-at-an-all-time-high/#67d2c2f81aea>.

²⁸ Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων, *Corporate Liability for Forced Labour and Human Trafficking*, Οκτώβριος 2016, σελ. 54, διατίθεται στην ιστοσελίδα: <https://www.ihrb.org/focus-areas/migrant-workers/corporate-liability-for-forced-labour-and-human-trafficking>.

→ ΕΡΓΑΛΕΙΟ 5

Μοντέλο εκπαιδευτικής παρουσίασης

Τι είναι η **εμπορία ανθρώπων**; Για ποιους λόγους πρέπει να μελετήσουμε και να αντιμετωπίσουμε αυτό το φαινόμενο;

Η εμπορία ανθρώπων είναι μία μορφή σύγχρονης δουλείας με πολλούς τύπους: από την εξαναγκαστική πορνεία έως την καταναγκαστική εργασία υπό την απειλή της απέλασης ή της σωματικής βίας. Εκατομμύρια άνδρες, γυναίκες και παιδιά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από διακινητές σε διεθνές επίπεδο και στερούνται των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους στην ελευθερία.

Η εμπορία ανθρώπων διαφέρει από την παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Η εμπορία ανθρώπων βασίζεται σε ένα καθεστώς εκμετάλλευσης σε αντίθεση με τη διακίνηση, η οποία προϋποθέτει τη μετακίνηση των θυμάτων εκτός των συνόρων.

Η εμπορία ανθρώπων είναι ηθικά απαράδεκτη πρακτική.

Σύμφωνα με το εκάστοτε νομικό πλαίσιο κάθε κράτους, η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ποινικό αδίκημα και τιμωρείται με φυλάκιση.

Ποιες είναι οι πιο κοινές μορφές **εμπορίας ανθρώπων**;

Εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση: τα θύματα αυτά χειραγωγούνται ή εξαναγκάζονται σε σεξουαλικές πράξεις με στόχο το κέρδος υπέρ τρίτου. Στην περίπτωση αυτή, η σεξουαλική εκμετάλλευση δεν ταυτίζεται με την πορνεία.

Καταναγκαστική εργασία: τα θύματα καταναγκαστικής εργασίας υποχρεώνονται να εργάζονται για ελάχιστες ή μηδαμινές αποδοχές, για την παραγωγή κυρίως προϊόντων ευρείας κατανάλωσης.

Πιθανότητες εμπλοκής και συνενοχής σε **παραβάσεις** που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων

Υπάρχουν τρεις κύριες οδοί, μέσω των οποίων εταιρείες ενδέχεται να εμπλακούν (έστω και έμμεσα) σε φαινόμενα εμπορίας ανθρώπων:

- Η χρήση προϊόντων, εγκαταστάσεων ή υπηρεσιών μιας επιχείρησης (π.χ. οι διακινητές χρησιμοποιούν αεροπορικές ή ναυτιλιακές υπηρεσίες για τη μεταφορά των θυμάτων. Ταυτόχρονα, εκμεταλλεύονται τουριστικές και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις για

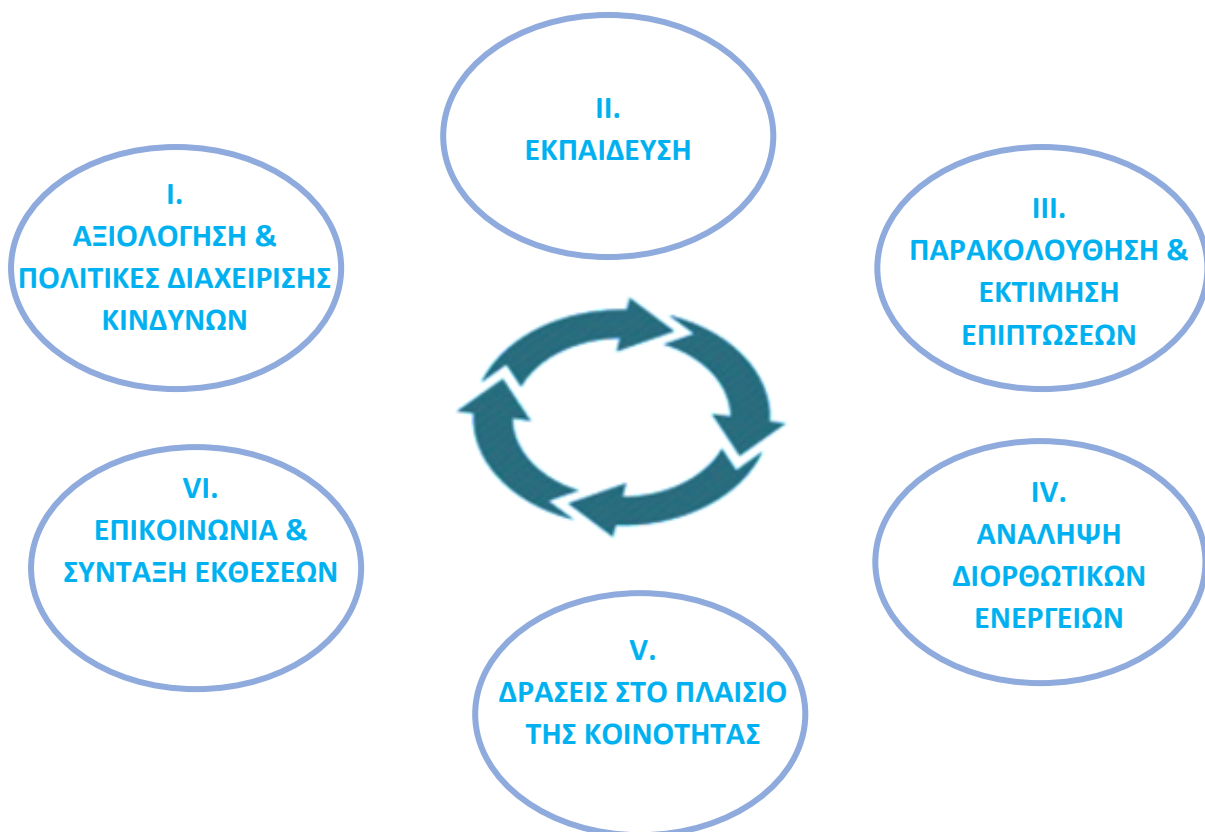
να αναγκάσουν τα θύματα να παραμείνουν σε αυτές, όπου παρέχουν σεξουαλικές υπηρεσίες).

- Η εκμετάλλευση θυμάτων εμπορίας ανθρώπων εντός των αλυσίδων εφοδιασμού μιας επιχείρησης (επιβολή καταναγκαστικής εργασίας από προμηθευτές ή υπεργολάβους συγκεκριμένης εταιρείας)

- Χρήση προσωπικού που παρέχεται από τρίτους φορείς (εγχώριους ή διασυνοριακούς), για τους οποίους υπάρχει ελάχιστη εποπτεία και έλεγχος.

Ποιες ενέργειες μπορούν να αναλάβουν οι επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου της **εμπορίας ανθρώπων**;

Για ποιον λόγο είναι απαραίτητη η εκπαίδευση των υπαλλήλων της εταιρείας;

Οι ανάγκες κατάρτισης των εργαζομένων διαφέρουν ανά κλάδο και επιχείρηση. Εντούτοις, όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται και να ενημερώνονται κατάλληλα όσον αφορά την εμπορία ανθρώπων, την εργασιακή εκμετάλλευση, τις ζημιές και τους κινδύνους που απορρέουν από αυτές τις δραστηριότητες. Μπορούν να ανακύψουν, συχνά, καταστάσεις, κατά τις οποίες οι υπάλληλοι/το προσωπικό μίας συγκεκριμένης επιχείρησης είναι πιθανό να έρθει σε επαφή με δυνητικά θύματα εγκλημάτων εμπορίας ανθρώπων.

Δεδομένης της πολυπλοκότητας των αλυσίδων εφοδιασμού και της πληθώρας των εργολάβων και των προμηθευτών, είναι εξαιρετικά πιθανό να ανακύψουν ιδιαίτερα σημαντικοί κίνδυνοι για την εταιρεία, τόσο οικονομικών και νομικών κινδύνων όσο και κινδύνων φήμης. Η εστίαση της προσοχής στο συγκεκριμένο ζήτημα καθώς και η κατανόηση των τρόπων και των μεθόδων με τους οποίους οι διακινητές χρησιμοποιούν τα προϊόντα και υπηρεσίες μίας επιχείρησης, μπορούν να βοηθήσουν τις εταιρείες και τους υπαλλήλους τους να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων.

Παράγοντες που πυροδοτούν το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων

Αυξανόμενη ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών

Ανεργία, έλλειψη ευκαιριών σε ορισμένες περιοχές και τομείς

Ανεπαρκής ενημέρωση σε δυνητικούς μετανάστες σχετικά με τους κινδύνους παράνομης μετανάστευσης

Υψηλή ζήτηση για φθηνή εργασία και σεξουαλικές υπηρεσίες

Η ευαλωτότητα μεταναστών εργαζομένων, όπου το νομικό τους καθεστώς είναι αβέβαιο.

Ποιες ενέργειες μπορεί να αναλάβει μία επιχείρηση με σκοπό να συμβάλει στην προσπάθεια καταπολέμησης και εξάλειψης της εμπορίας ανθρώπων;

Γνώση και κατανόηση των ενδείξεων δράσης δικτύου εμπορίας ανθρώπων

Σχεδιασμός πλάνου δράσης σε καταγγελίες για περιστατικά εμπορίας ανθρώπων

Συνεργασία με θεσμικά όργανα και οργανισμούς κατά της εμπορίας ανθρώπων, φορείς παροχής βοήθειας σε νομικά θέματα

Κατάρτιση των υπαλλήλων αναφορικά με την κατανόηση και την αναγνώριση των ενδείξεων δράσης δικτύου εμπορίας ανθρώπων.

Ποιες ομάδες ανθρώπων μπορούν να καταστούν θύματα διακίνησης; Ποιοι διατρέχουν σημαντικό κίνδυνο;

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορούν να είναι κάθε ηλικίας, φυλής, φύλου ή εθνικότητας. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορούν να είναι άνδρες ή γυναίκες, νέοι ή ηλικιωμένοι, υπήκοοι τρίτων χωρών ή αλλοδαποί με ή χωρίς νομικό καθεστώς.

Οι ευάλωτοι κυρίως πληθυσμοί αποτελούν στόχο των διακινητών, συμπεριλαμβανομένων των νέων που το έχουν σκάσει από το σπίτι ή των αστέγων, καθώς και θύματα ενδοοικογενειακής βίας, σεξουαλικής κακοποίησης, πολέμου ή κοινωνικών διακρίσεων.

Οι διακινητές τείνουν να εστιάζουν σε θύματα με ελάχιστα ή και καθόλου δίκτυα κοινωνικής προστασίας, μετανάστες που είναι παράνομοι, άτομα δίχως με περιορισμένη ευχέρεια στην ομιλία της γλώσσας μίας χώρας και άτομα που μπορεί να βρίσκονται σε επισφαλείς καταστάσεις λόγω οικονομικών δυσχερειών, πολιτικής αστάθειας, φυσικών καταστροφών ή άλλων αιτίων.

Πώς μπορεί ο υπάλληλος μιας επιχείρησης να εντοπίσει ένα θύμα;

Γενικοί Δείκτες που αφορούν πιθανά θύματα εμπορίας ανθρώπων

Συμπεριφορά και φυσική κατάσταση ενός θύματος:

- Το άτομο εκδηλώνει άγχος, φόβο, υποτακτική στάση
- Το θύμα επιτρέπει σε ένα τρίτο πρόσωπο να μιλήσει εκ μέρους του
- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις σωματικής και/ή σεξουαλικής κακοποίησης, φυσικής συγκράτησης και περιορισμού δια της βίας, ή βασανιστηρίων
- Το θύματα φαίνεται να έχει υποφέρει σωματικά τραύματα, να αντιμετωπίζει στέρηση τροφής, νερού, ύπνου, ιατρικής περίθαλψης ή άλλων βασικών αναγκών για τη ζωή
- Το θύμα φέρει ελάχιστα μόνο ή και καθόλου προσωπικά αντικείμενα.

Κοινωνική Συμπεριφορά:

- Το θύμα ενδέχεται να στερείται της ελευθερίας επικοινωνίας με τους φίλους ή την οικογένειά του
- Το θύμα δεν έχει ελευθερία κινήσεων.

Εργασιακές Συνθήκες και Καθεστώς Μετανάστευσης:

- Το θύμα φαίνεται να εργάζεται για εξαιρετικά μεγάλα χρονικά διαστήματα
- Ο μισθός του θύματος φαίνεται να παρακρατείται από κάποιο τρίτο πρόσωπο, ή το θύμα υποχρεούται να καταβάλλει ένα συγκεκριμένο ποσό σε τρίτα πρόσωπα
- Το θύμα απειλείται με απέλαση
- Το θύμα δεν έχει στην κατοχή του έγγραφα ταυτοποίησης και/ή ταξιδιωτικά έγγραφα
- Το θύμα εξαναγκάστηκε να συμμετάσχει σε σεξουαλικές πράξεις.

Συγκεκριμένες ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων σε ορισμένους επιχειρηματικούς τομείς

Βιομηχανία Εστίασης

- Οι ξενοδοχειακοί υπάλληλοι είναι πολύ πιθανό να εντοπίσουν πιθανές ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων και ενδέχεται να έρθουν σε άμεση ή έμμεση επαφή τόσο με διακινητές όσο και με θύματα.
- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις φόβου, άγχους, έντασης, υποταγής ή/και νευρικότητας.
- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις σωματικής κακοποίησης, φυσικής συγκράτησης και περιορισμού δια της βίας.
- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις λεκτικών απειλών, συναισθηματικής κακοποίησης ή/και απαξιώτικης αντιμετώπισης.
- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις υποσιτισμού, κακής υγιεινής, κόπωσης, στέρησης ύπνου, ασθένειας που δεν έχει λάβει την κατάλληλη θεραπεία, τραυματισμών και/ή ασυνήθιστης συμπεριφοράς.
- Το θύμα στερείται της ελευθερίας κινήσεων ή τίθεται υπό συνεχή παρακολούθηση.
- Το θύμα αποφεύγει την οπτική επαφή και την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον του.
- Το θύμα δεν έχει έλεγχο ή κατοχή χρημάτων ή δεν διαθέτει έγγραφα ταυτοποίησης.
- Το θύμα φαίνεται να συνοδεύεται από έναν κατά πολύ μεγαλύτερο ηλικιακά «σύντροφο», ή εντοπίζεται στην παρέα ηλικιωμένων ανδρών.
- Μία ομάδα ανδρών ή γυναικών που φέρουν πανομοιότυπα τατουάζ σε παρόμοιες περιοχές του σώματος. Μία τέτοια ένδειξη ενδέχεται να υποδηλώνει το «σημάδι» ενός διακινητή.
- Ενδείξεις πορνογραφίας, υπερβολικές ποσότητες αλκοόλ ή παράνομων ναρκωτικών στα δωμάτια του ξενοδοχείου.
- Παρατεταμένη διαμονή με ελάχιστα ή καθόλου προσωπικά αντικείμενα.
- Κάθε στοιχείο από μόνο του δεν συνεπάγεται απαραίτητα την ύπαρξη διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Η εκάστοτε κατάσταση πρέπει να αναλυθεί στο σύνολό της συμπεριλαμβανομένων μίας πληθώρας δεικτών.

Αεροπορικές Εταιρείες

Οι αεροπορικές εταιρείες, παρά τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που παρέχουν, χρησιμοποιούνται, επίσης, καταχρηστικά από διακινητές για τη μεταφορά των θυμάτων τους. Οι υπάλληλοι που εργάζονται στα αεροδρόμια, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων που απασχολούνται στο check-in, στις πύλες, του προσωπικού ασφαλείας και του πληρώματος των αεροσκαφών, μπορούν να αποτελέσουν σημαντική πηγή πληροφοριών για τις αρχές, καθώς συναναστρέφονται άμεσα με πελάτες.

Ενδεικτικές Συμπεριφορές για τον Εντοπισμό Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων σε αεροπλάνα και αεροδρόμια:

Έλλειψη ελέγχου ταξιδιωτικών εγγράφων και εγγράφων ταυτοποίησης:

- Τα ταξιδιωτικά έγγραφα παρακρατούνται και ελέγχονται από ύποπτο διακινητή
- Το θύμα αρνείται ή αδυνατεί να απαντήσει στις ερωτήσεις των Αρχών Πολιτικής Αεροπορίας σχετικά με τα προσωπικά του έγγραφα και παραχωρεί στον ύποπτο διακινητή το δικαίωμα να μιλήσει εκ μέρους του ή αναζητά την άδειά του για να μιλήσει.

Έλλειψη ελευθερίας κινήσεων ή κοινωνικής αλληλεπίδρασης:

- Το θύμα παρουσιάζει ενδείξεις σωματικής κακοποίησης
- Το θύμα μπορεί να είναι ασυνήθιστα σιωπηλό, φοβισμένο και σε συναισθηματική και ψυχική κατάσταση άμυνας
- Το θύμα υποκύπτει στις εντολές του ύποπτου διακινητή
- Το θύμα δεν κινείται ελεύθερα ούτε αλληλοεπιδρά με άλλους· μπορεί να συνοδεύεται από τον ύποπτο διακινητή ακόμη και στη διαδρομή του από και προς την τουαλέτα
- Το θύμα διακόπτεται από τον ύποπτο διακινητή εάν προσπαθήσει να απαντήσει σε ερωτήσεις που του απευθύνονται από το προσωπικό της αεροπορικής εταιρείας

Άγνοια του τελικού προορισμού:

- Το θύμα δεν γνωρίζει τον τελικό προορισμό του ταξιδιού ούτε και τον τρόπο μεταφοράς του
- Το θύμα δεν γνωρίζει τι ακολουθεί από την άφιξή του στο αεροδρόμιο
- Το θύμα δεν γνωρίζει τον άνθρωπο, που θα τον υποδεχτεί στο αεροδρόμιο
- Το θύμα δεν γνωρίζει την ονομασία, τον τηλεφωνικό αριθμό ή τη διεύθυνση του τελικού προορισμού

Επιπρόσθετες ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ:

- Επιδερμικά χαρακτηριστικά στίγματα ή τατουάζ, ιδίως εάν αντανακλούν αίσθηση ιδιοκτησίας ή χρημάτων
- Μώλωπες σε ποικίλα στάδια επούλωσης, με μαύρες, πορφυρές, μπλε, κίτρινες αποχρώσεις
- Εγκαύματα από τσιγάρο, εκδορές από σκοινί, ουλές, κοψίματα ή άλλα σημάδια σωματικής κακοποίησης
- Το θύμα φαίνεται αβοήθητο, ντροπιασμένο, νευρικό
- Ενδείξεις υποσιτισμού
- Αδυναμία ή φόβος διατήρησης οπτικής επαφής
- Απότομη αλλαγή στην ενδυμασία, την κατοχή προσωπικών αντικειμένων, τη συμπεριφορά

Κάθε ένδειξη από μόνη της δεν μπορεί να μεταφραστεί σε περιστατικό εμπορίας ανθρώπων. Η εκάστοτε κατάσταση θα πρέπει να συνεκτιμηθεί λαμβάνοντας υπόψη επιπρόσθετους παράγοντες.

Άλλοι επιχειρηματικοί τομείς:

Οι άνθρωποι που υπόκεινται σε καθεστώς καταναγκαστικής εργασίας συνήθως απασχολούνται σε τομείς όπως:

- Αγροτικός τομέας
- Βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων
- Παροχή υπηρεσιών
- Κατασκευαστικός τομέας

- Βιομηχανία παραγωγής

Υπάρχει μία σειρά από δείκτες που υποδεικνύουν την ύπαρξη περιστατικών εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής εργασίας, χωρίς να είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται όλοι μαζί ταυτόχρονα σε κάθε περίπτωση, ενώ κάποιιοι από αυτούς να μην είναι άμεσα εμφανείς.

Δεν υφίσταται ένας καθορισμένος αριθμός δεικτών, όπου να αποδεικνύεται ότι ένα άτομο είναι θύμα εμπορίας ή υπόκειται σε καταναγκαστική εργασία.

Η παρουσία τόσο ενός μοναδικού παράγοντα όσο και ενός συνδυασμού παραγόντων μπορεί να υποδηλώσει ότι ένα άτομο αποτελεί πιθανό θύμα. Συνεπώς, η κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα.

Ένας υπάλληλος εάν αναγνωρίσει, κατά τη διάρκεια συναναστροφής του με κάποιο ευάλωτο άτομο, κάποιον από τους παρακάτω δείκτες, τότε θα πρέπει να αναζητήσει βοήθεια για αυτό το άτομο.

Περιορισμός της ελευθερίας

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να μην έχουν στην κατοχή τους τα διαβατήρια ή άλλα ταξιδιωτικά έγγραφα ή έγγραφα ταυτοποίησης, καθώς τα έγγραφα αυτά παρακρατούνται από κάποιο τρίτο πρόσωπο
- να μην είναι σε θέση να εγκαταλείψουν το περιβάλλον εργασίας τους
- να παρουσιάζουν ενδεικτικά σημάδια ότι οι κινήσεις τους ελέγχονται
- να στερούνται της δυνατότητας ελεύθερης κυκλοφορίας
- να περιορίζονται υπό την απειλή καταγγελίας και παράδοσής τους στις αρχές
- να υπόκεινται σε μέτρα και ελέγχους ασφαλείας, ώστε να αναγκάζονται να παραμένουν στους χώρους εργασίας
- να εξαρτώνται από τον εργοδότη τους για την εργασία, τη μεταφορά και τη στέγασή τους, χωρίς να διαθέτουν άλλη επιλογή
- να ταξιδεύουν αποκλειστικά μαζί με άλλους εργαζομένους
- να ελέγχονται δυνάμει επίκλησης στη θρησκεία, στη μαγεία.

Τα θύματα ενδέχεται:

- να έχουν περιορισμένα δικαιώματα επικοινωνίας με τις οικογένειές τους ή με άτομα εκτός του άμεσου περιβάλλοντός τους
- να στερούνται του δικαιώματος ελεύθερης επικοινωνίας με άλλους
- να αναγκάζονται να προμηθεύονται τα απαραίτητα αγαθά από ένα μέρος, το οποίο υπό

άλλες συνθήκες δεν θα επέλεγαν

- να στερούνται της πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη
- να βιώνουν ένα καθεστώς εξάρτησης
- να υπόκεινται σε βίαιες ενέργειες ή απειλές βίας κατά των ίδιων ή κατά των μελών της οικογένειάς τους και των αγαπημένων τους
- να εντοπίζονται ή να συνδέονται με έναν συγκεκριμένο τύπο τοποθεσίας, ο οποίος είναι πιθανό να χρησιμοποιείται για σκοπούς ανθρωπίνης εκμετάλλευσης
- να φέρουν ψευδή έγγραφα ταυτοποίησης

Συμπεριφορά

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να μην είναι εξοικειωμένα με την τοπική γλώσσα ή διάλεκτο
- να ενεργούν με τρόπο που υποδεικνύει ότι δέχονται εντολές από κάποιο τρίτο πρόσωπο
- να επιτρέπουν σε κάποιο τρίτο πρόσωπο να μιλήσει εκ μέρους τους, όταν τους απευθύνεται άμεσα ο λόγος
- να παρουσιάζουν δυσπιστία απέναντι στις αρχές
- να φοβούνται την αποκάλυψη του καθεστώτος μετανάστευσής τους
- να έχουν περιορισμένη ή καθόλου κοινωνική αλληλεπίδραση είτε στο περιβάλλον εργασίας τους είτε στον χώρο διαμονής τους
- να πιστεύουν ότι πρέπει να εργάζονται ενάντια στη θέλησή τους
- να μην εγκαταλείπουν ποτέ τον χώρο εργασίας τους χωρίς τον εργοδότη

Τα θύματα ενδέχεται:

- να εκδηλώνουν φόβο ή άγχος
- να αισθάνονται παγιδευμένα
- να πρέπει να προσφύγουν σε εγκληματικές ενέργειες προκειμένου να εξασφαλίσουν το φαγητό τους ή χρήματα για το φαγητό τους
- να αναγκάζονται να ψάξουν στα σκουπίδια για φαγητό
- να αναγκάζονται να διαπράξουν εγκληματικές ενέργειες, εάν δεν υπάρχει εργασία διαθέσιμη για αυτούς
- να ενεργούν βάσει ψευδών υποσχέσεων.

Συνθήκες εργασίας

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να μην φέρουν την κατάλληλη ενδυμασία για την εκάστοτε εργασία: για παράδειγμα, μπορεί να μην διαθέτουν προστατευτικό εξοπλισμό ή ζεστό ρουχισμό
- να μην αλληλοεπιδρούν με συναδέλφους στον χώρο εργασίας τους
- να στερούνται της βασικής εκπαίδευσης ή επαγγελματικών αδειών για το εκάστοτε αντικείμενο απασχόλησης
- να πιστεύουν ότι είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται χωρίς αμοιβή ως αντάλλαγμα για την παροχή εύνοιας, εξυπηρέτησης ή χώρου διαμονής.

Διαμονή

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να μην γνωρίζουν τη διεύθυνση κατοικίας ή εργασίας τους
- να μην έχουν τη δυνατότητα ή την άδεια να δώσουν τη διεύθυνσή τους σε φίλους ή συγγενείς
- να ζουν σε υποβαθμισμένα ή κακής ποιότητας καταλύματα
- να μην έχουν δικαίωμα επιλογής του χώρου διαμονής τους ή των ατόμων με τα οποία συγκατοικούν
- να διαμένουν σε ομάδες στον ίδιο χώρο που εργάζονται και να εγκαταλείπουν σπάνια τον χώρο αυτό
- να διαμένουν σε υποβαθμισμένους, ακατάλληλους χώρους όπως γεωργικά ή βιομηχανικά κτίρια

Οικονομικά

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να λαμβάνουν ελάχιστες ή μηδενικές αποδοχές
- να μην έχουν πρόσβαση στην αμοιβή τους
- να πειθαρχούν υπό την απειλή κυρώσεων ή προστίμων
- να θεωρούν ότι περιορίζονται και δεσμεύονται από το χρέος τους
- να πρέπει να αποπληρώσουν μέσω της εργασίας τους διαμεσολαβητές, οι οποίοι πλήρωσαν για τη μεταφορά τους από την χώρα προέλευσης στην χώρα προορισμού
- να ενημερώθηκαν ότι μπορούν να αποπληρώσουν τα χρέη μεταφοράς και διαμονής τους, όταν βρουν εργασία
- να χρεώθηκαν για υπηρεσίες που δεν επιθυμούν ή δεν χρειάζονται

- να υποχρεώθηκαν να ανοίξουν τραπεζικούς λογαριασμούς
- να αναγκάστηκαν να υπογράψουν έγγραφα, ώστε να λάβουν παροχές κοινωνικής ασφάλισης, πιστωτικές κάρτες ή δάνεια
- να διαθέτουν τραπεζικές κάρτες/έγγραφα που παρακρατούνται από τρίτο πρόσωπο
- να υποχρεώνονται να δεχτούν την καταβολή των αποδοχών τους σε λογαριασμό που διαχειρίζεται και χρησιμοποιείται από τρίτους.

Εμφάνιση

Τα θύματα είναι πιθανό:

- να φέρουν τραυματισμούς, οι οποίοι μοιάζουν να είναι το αποτέλεσμα βίαιης επίθεσης
- να φέρουν τραυματισμούς ή σωματικές βλάβες ή/και αναπηρίες, χαρακτηριστικά ορισμένων θέσεων εργασίας ή μέτρων ελέγχου
- να φέρουν τραυματισμούς, οι οποίοι μοιάζουν να είναι το αποτέλεσμα επιβολής μέτρων ελέγχου
- να φέρουν τραυματισμούς οι οποίοι μοιάζουν χρόνιοι, δεν έχουν λάβει την κατάλληλη φροντίδα ή τους οποίους αδυνατούν να εξηγήσουν
- να φορούν καθημερινά τα ίδια ρούχα.

Τι μπορεί να κάνει ο υπάλληλος σε περίπτωση υποψίας ύπαρξης ενός περιστατικού εμπορίας ανθρώπων;

Μην επιχειρήσετε, σε καμία περίπτωση, να αντιμετωπίσετε άμεσα ένα άτομο ύποπτο για διακίνηση ανθρώπων.

Εάν ένας υπάλληλος έχει υποψίες περιστατικών εμπορίας ανθρώπων, καταναγκαστικής εργασίας ή εκμετάλλευσης εργαζομένων, οφείλει να το αναφέρει άμεσα στον αρμόδιο φορέα.

Ακολουθήστε το εταιρικό πρωτόκολλο της επιχείρησής σας, ενημερώνοντας τους τομείς διοίκησης και ασφάλειας.

Καλέστε τον διαθέσιμο αριθμό για εθνικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης - απειλές βίας, σωματική επίθεση, ιατρικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, κ.λπ.

Καλέστε την εθνική υπηρεσία καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων της χώρας σας.